

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

HAASTEELLISET OPISKELIJA- OHJAUSTILANTEET KLIINISEN HOITOTYÖN OPISKELIJA- OHJAAJIEN KOKEMANA

TEKIJÄT: Emilia Puolamäki
Vesa Nyman

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Ensihoitajan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Emilia Puolamäki, Vesa Nyman	
Työn nimi Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet kliinisen hoitotyön opiskelijaohjaajien kokemana	
Päiväys	30.4.2019
Sivumäärä/Liitteet	34/3
Ohjaaja Hoitotyön lehtori TtM Arja Kemiläinen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Kuopion Yliopistollisen sairaalan (KYS) Hoitotyön kehittämis-, opetus- ja tutkimusosaamiskeskus	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Sosiaali- ja terveysalan kliinisen hoitotyön työyksiköt luovat monipuolisten työtehtäviensä vuoksi haastavan oppimisympäristön lähi- ja sairaanhoitajaopiskelijoille. Opiskelijan tulee hallita kädentaitojen sekä teoriaosaamisen lisäksi potilaan kokonaisvaltainen hoitoprosessi, jossa sosiaaliset taidot ja potilaan kohtaaminen ovat suuressa roolissa. Kliinisen hoitotyön työympäristö ei tuo haasteita ainoastaan hoitotyön opiskelijoille, vaan myös heidän ohjaajilleen.</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kliinisen hoitotyön opiskelijaohjaajien kokemat haasteet opiskelijaohjaustilanteissa. Tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa, jotta Kuopion yliopistollisen sairaalan (KYS) kliinisen hoitotyön opiskelijaohjaajien ohjauskoulutusta voidaan kehittää ja ohjaustilanteissa esiin nousevia ongelmia ehkäistä. Tutkimuksemme oli laadullinen tutkimus, jonka tiedonantajat olivat KYSin päivystyspoliklinikan sekä ensihoitopalvelun opiskelijaohjaustyötä tekevät sairaanhoitajat. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua yksilöhaastatteluna ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalysoinnilla.</p> <p>Opiskelijaohjaajien kokemat haasteet ja ongelmat ohjaustilanteissa ovat pysyneet hyvin pitkälti samankaltaisina vuosikymmenien ajan. Tutkimuksen ohjaushaasteet olivat niin opiskelija-, ohjaaja-, työympäristö- kuin oppilaitoslähtöisiä. Ohjaajat kokivat opiskelijasta johtuvia haasteita olevan yleisimmin opiskelijan roolissa pysymättömyys, opiskelijan siviilielämän ongelmat sekä opiskelijan nuori ikä ja kokemattomuus. Niin ohjaajasta kuin opiskelijasta johtuvia ohjaushaasteita olivat puutteelliset tiedot ja taidot, motivaation puute sekä oma asenne ja erilaiset persoonat. Työympäristölähtöisiä haasteita opiskelijaohjaukseen aiheuttivat liian vähäiset työvoimaresurssit, työn luonne sekä työvuorosunnittelu. Oppilaitoksen aiheuttamina ohjaushaasteina koettiin etenkin liian laajat tavoitteet ja epärealistiset arviointikriteerit, opiskelijan puutteellinen lähtötaso sekä liian vähäinen kontakti opettajaan harjoittelujakson aikana. Kliinisen hoitotyön ohjaajat korostivat opiskelijaohjauskoulutuksen merkitystä ja toivoivat siihen enemmän panostusta myös työnantajan puolelta.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella ohjaushaasteita sekä -ongelmia pystyttäisiin ehkäisemään parhaiten puuttamalla haasteisiin jo niiden varhaisessa vaiheessa. Jatkotutkimuksessa olisi hyvä selvittää ohjaushaasteiden syyt ja syntymekanismit perinpohjaisesti sekä paneutua tarkemmin yksittäisiin haasteita aiheuttaviin tekijöihin. Myös ohjauskoulutuksen tarve nousi suuresti esille, mutta ohjaajat eivät osanneet juurikaan tuoda esille konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä ohjauskoulutukselta haluavat. Ohjauskoulutuksen sisällön kartoittaminen olisi mielestämme myös hyvä jatkotutkimusaihe.</p>	
Avainsanat haasteet, harjoittelu, kliininen hoitotyö, opiskelijaohjaus, sairaanhoitajaopiskelija, ohjaaja	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Emergency Care			
Authors Emilia Puolamäki, Vesa Nyman			
Title of Thesis Challenging student mentoring situations experienced by clinical nursing mentors			
Date	30.4.2019	Pages/Appendices	34/3
Supervisor Senior lecturer MNs Arja Kemiläinen			
Client Organisation /Partner Kuopio University Hospital (KUH) Clinical Development, Education and Research Unit of Nursing			
<p>Abstract</p> <p>The clinical work departments of the Social and Health Care sector create a challenging learning environment for student who study to become practical nurses or nurses, and these challenges are formed by diverse task description set for nurses. Additionally, alongside with practical work and theoretical knowledge a student needs to comprehend the holistic care process in which social and communicational skills play a key role. The clinical work environment does not only challenge the students but also their work place mentors.</p> <p>The main objective of this research was to investigate what challenges did the clinical work mentors meet during student placements. The aim was to generate research data to develop the training of the placement mentors at Kuopio University Hospital (KUH), and to prevent any issues which might surface from mentoring situations in advance. Our research was a qualitative research and it was informed by the nurses, who also work as placements mentors, in the accidents and emergency out-patients policlinic and the emergency services. Individual thematic interviews were used as data collection method and the data was analysed with a resource-based content analysis.</p> <p>Throughout the decades the challenges and problems experienced by the mentors have mainly remained the same. These mentoring challenges included either student, mentor or work environment related matters. The mentors identified general issues caused by a student; not sticking to a role of a student, having personal issues, young age and being unexperienced. Issues rising from both mentors and student alike were; lack of knowledge and skills, lack of motivation, person's own attitude and dissimilar personalities. Working environment led problems were; too small HR resources, the nature of work and planning of the work rotas. The university driven issues were; especially too broad aims and unrealistic assessment criteria, insufficient starting level of the student and the lack of communication with a lecturer during a placement. The mentors from the clinical care work highlighted that the mentoring training for them is vital and they wished for more input from their employers in the matter.</p> <p>The research found out that the challenges and issues in mentoring the students could be prevented by taking action in the early stage. In the future studies it would be beneficial to investigate thoroughly the reasons and mechanisms behind the issues when mentoring students, and also identify any singular factors creating these challenges. In addition, placement mentors did underline the need for training however they could not actually provide any concrete examples for what they would like to receive from this training. Finally, and in our opinion, it would be beneficial to carry out a further study to survey what a mentor training should include.</p>			
Keywords Challenges, practice, clinican nursing, student mentoring, nursing student, mentor			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	OPISKELIJAOHJAUKSEN HAASTEET KLIINISESSÄ HARJOITTELUSSA	6
2.1	Kliininen harjoittelu akuutti- ja tehohoitotyössä	6
2.2	Kliinisen harjoittelun opiskelijaohjaajan merkitys ohjaussuhteessa	7
2.3	Opiskelija kliinisessä harjoittelussa	8
2.4	Ohjaavan opettajan rooli kliinisessä harjoittelussa	8
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	9
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	10
4.1	Metodin valinta	10
4.2	Aineiston keruu	11
4.3	Aineiston analysointi	11
5	TUTKIMUSTULOKSET	13
5.1	Opiskelijälähtöiset haasteet	14
5.2	Ohjaajälähtöiset haasteet	16
5.3	Työympäristölähtöiset haasteet	17
5.4	Oppilaitoslähtöiset haasteet	18
5.5	Haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden syntymisen ehkäisy	19
5.6	Haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden ratkaisu	21
6	POHDINTA	22
6.1	Tutkimustulosten tarkastelu	22
6.2	Tutkimuksen eettisyys	24
6.3	Tutkimuksen luotettavuus	25
6.4	Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	26
6.5	Oma oppiminen	28
6.6	Ammatillinen kasvu	29
	LÄHTEET	32
	LIITE 1: HAASTATTELUKESKUSTELUTEEMAT	35
	LIITE 2: SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN	36
	LIITE 3: SAATEKIRJE	37

1 JOHDANTO

Terveysalan ammatilliseen koulutukseen liittyy olennaisena osana harjoittelu erilaisissa terveydenhuollon, kuten perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja yksityissektorin toimintayksiköissä. Harjoittelu on edellytys opiskelijan ammatilliselle kasvulle, joka jatkuu opintojen jälkeen työelämässä. Terveysalan ammatillista koulutusta tarjoavien oppilaitosten tehtävänä on varmistaa, että terveysalan säänneltyihin ammatteihin valmistuvalla on työssä vaadittava ammatillinen osaaminen. Terveydenhuollon toimintayksikön tehtäviin puolestaan kuuluu tarjota opiskelijalle opintojakson harjoittelulle asettamien vaatimusten ja tavoitteiden mukaisia oppimismahdollisuuksia. (Heinonen 2009, 13-15.)

Kuopion yliopistollisessa sairaalassa, (KYSissä) hoitotyön kehittäminen ja tavoitteet perustuvat magneettisairaalamalliin. Siinä tavoitellaan vetovoimaista työympäristöä, jotta niin työntekijät, opiskelijat kuin potilaat viihtyisivät sairaalassa ja käyttäisivät jatkossakin sairaalan palveluja. Magneettisairaalamallissa jokainen hoitotyötä tekevä työskentelee näyttöön perustuen potilaan parhaaksi. Magneettisairaalamallin tavoite ja toimintasuunnitelma jaetaan neljään osa-alueeseen, jotka ovat ammatillinen toiminta, ammatillista toimintaa tukeva rakenne, tutkimus ja kehittäminen sekä hoitotyön johtaminen. (Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, hoitotyön johtoryhmä 2017, 2-5.) Tämä tutkimus käsittelee ammatillista toimintaa tukevaa rakennetta, johon sisältyy ohjaus ja hyvinvointi.

Kuopion yliopistollinen sairaala on alueemme opetussairaala, jossa on paljon opiskelijoita Pohjois-Savon lisäksi myös muista maakunnista. Tämän lisäksi KYSillä on useita kansainvälisiä opiskelijoita vuodessa. Tämä tutkimus koski kaikkia sairaanhoitajan ohjaamia opiskelijoita KYSin päivystyspoliklinikalla sekä ensihoitopalvelussa. KYSin tavoitteena on laadukas opiskelijaohjaus, joka perustuu opiskelijaohjauksen laatusuositukseen (Opiskelijaohjauksen laatusuositukset 2017). Ohjausta parannetaan henkilöstön koulutuksilla ja opiskelijoilta saadun palautteen perusteella (Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, hoitotyön opetus 2018 a).

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimuksen tilaajana oli Kuopion Yliopistollisen sairaalan Hoitotyön kehittämis-, opetus- ja tutkimusosaamiskeskus. Tutkimus kohdistettiin akuuttihoitotyössä työskenteleviin opiskelijaohjaajiin päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa. Työn tarkoituksena oli selvittää, millaiset ohjaustilanteet koettiin ohjaajien mielestä haastavina, mitkä tekijät aiheuttivat haasteellisia ohjaustilanteita ja olisivatko ne olleet ennakoitavissa/estettävissä. Työn tavoite oli tuottaa tutkimustietoa KYSin päivystys- ja ensihoitotyön opiskelijaohjauksen haasteista, jotta KYSin klinisen harjoittelun ohjaajien ohjauskoulutusta voitaisiin jatkossa kehittää.

Tutkimuksessa ohjaajat puhuivat ohjaamistaan terveydenhuollon opiskelijoista yleisellä tasolla. Opiskelijalla he tarkoittivat näin ollen niin toisen asteen opiskelijoita (lähihoitajaopiskelija) kuin ammattikorkeakouluopiskelijoitakin (yleisimmin sairaanhoitaja- tai ensihoitajaopiskelija). Tutkimusta ei rajattu mihinkään tiettyyn opiskelijaryhmään tai koulutusalaan.

2 OPISKELIJAOHJAUKSEN HAASTEET KLIINISESSÄ HARJOITTELUSSA

Työpaikoilla suoritettavasta harjoittelusta käytetään eri kirjallisuuslähteissä erilaisia termejä, kuten kliininen harjoittelu, kliininen opiskelu, käytännön opiskelu ja käytännön harjoittelu (Jääskeläinen 2009, 7). Tässä opinnäytetyössä käytämme termejä harjoittelu ja kliininen harjoittelu.

2.1 Kliininen harjoittelu akuutti- ja tehohoitotyössä

Terveydenhuollon koulutuksessa kliinisen harjoittelun osuus on oleellinen osa opintoja. Savonia – ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajan tutkinto on 210 opintopistettä, ensihoitajan tutkinto puolestaan 240 op. Akuutti- ja tehohoidon harjoittelun osuus ensihoitajan tutkinnossa on 15 op sekä perustason ja hoitotason ensihoidon harjoittelujen osuus yhteensä 30 op. (Savonia -ammattikorkeakoulu 2017.) Savoniassa sairaanhoitaja voi tutkinnossaan suorittaa 10 opintopisteen syventävän harjoittelun päivystyspoliklinikalla (Savonia -ammattikorkeakoulu 2017.) Päivystyspoliklinikalla sekä ensihoitopalvelussa on työharjoittelussa myös paljon ensihoidon koulutusohjelmaan suuntautuneita lähihoitajaopiskelijoita. Lähihoitajan tutkinto-ohjelma kestää 3 vuotta eli 180 osaamispistettä. Savon ammattiopisto Sakkysa ensihoidon koulutusohjelmaan suuntautuneet lähihoitajat suorittavat ensihoidon ja akuuttihoitotyön harjoittelujaksot, jotka kestävät yhteensä vähintään 7 viikkoa eli 10,5 osp (Savon ammattiopisto Sakky 2015, 26).

Harjoitteluissa opiskelijat oppivat soveltamaan koulutuksessa saamiaan oppeja käytäntöön ja toimimaan erilaisissa terveydenhuollon työyksiköissä. (Opetusministeriö 2006.) Lisäksi opiskelija syventyy alaan liittyviin arvoihin ja eettisiin periaatteisiin (Opiskelijaohjauksen laatusuosituksen 2017, 4).

Harjoittelut nivoutuvat opetussuunnitelman mukaisesti eri opintojaksoihin. Harjoitteluille on etukäteen asetettu oppimistavoitteet ja arviointikriteerit. Opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet ja arviointikriteerit ohjaavat niin oppilaitosten, kuin harjoittelupaikkojen sekä työpaikkaohjaajien toimintaa tarjoamaan opiskelijalle harjoittelun tavoitteiden mukaisia oppimiskokemuksia. (Mykrä 2007, 8.) Oppilaitosten velvollisuus on järjestää opiskelijoille harjoittelun tavoitteita vastaavat harjoittelupaikat ja tehdä koulutussopimukset opiskelijan ohjaamisesta harjoittelupaikkojen kanssa (Ammattikorkeakoululaki 2014/932).

2.2 Kliinisen harjoittelun opiskelijaohjaajan merkitys ohjaussuhteessa

Työpaikkaohjaajan rooli kliinisessä harjoittelussa on merkittävä harjoittelun onnistumisen kannalta. Opiskelijan oppimiseen vaikuttavat monet eri tekijät, kuten opiskelijan ikä, elämäntilanne, sekä aikaisempi koulutustausta. Ohjaus vaikuttaa myönteisesti opiskelijan oppimiseen silloin, kun ohjaus vastaa opiskelijan tarpeita, edistää tavoitteiden saavuttamista sekä mahdollistaa oppimisen ja kokemusten reflektoinnin. (Heinonen 2009, 29.) Ohjausprosessin aikana työpaikkaohjaajan rooli vaihtelee johtajan, ohjaajan, opettajan, tarkkailijan, arvioijan ja palautteenantajan roolien välillä. Tämä edellyttää ohjaajalta sitoutumista ohjausprosessiin ja kykyä toimia kuuntelijana ja kannustajana. (Heinonen 2009, 30.)

Hyvä ohjaussuhde perustuu työpaikkaohjaajan ja opiskelijan väliseen luottamukseen. Ohjaajan oma tietoperusta ja demokraattinen arvomaailma edesauttavat hyvän ohjaussuhteen syntymistä. Myös ohjaajan halu kehittyä ja oppia ohjaussuhteen aikana on tärkeää. (Heinonen 2009, 34.) Kliinisen harjoittelun ohjaajan koulutustaustalla on osoitettu olevan vaikutusta ohjaustilanteessa. Saman koulutuksen opiskelijan kanssa omaava ohjaaja on koettu hyvänä asiana ohjaustilanteiden kannalta. Myös se, että ohjaaja tuntee harjoittelun tavoitteet ja toteutus suunnitelman, on koettu helpottavan ohjaustilanteita. (Luoja 2011, 148-151.)

Ugandalais-brittiläisessä tutkimusprojektissa on tutkittu ugandalaisen hoitajakoulutuksen kliinisen harjoittelun ohjaamisen haasteita ja kehittämiskohteita. Kyseisessä tutkimuksessa on haastateltu sairaaloissa työskenteleviä opiskelijaohjaajia. Haastateltavat toivat tutkimuksessa esiin, että heidän mielestään kliinisen harjoittelun ohjaajan tehtävänä on auttaa opiskelijaa siirtämään koulussa opittuja tietoja ja taitoja käytännön potilastyöhön. Ohjaajan oma ammattitaito tulee olla ajantasaista ja hänen tulee näyttää opiskelijalle hyvää esimerkkiä ja toimia roolimallina. Omiksi osaamispuutteikseen ohjaajat ovat tässä tutkimuksessa nostaneet esiin teoreettisen osaamisen ja kliinisten taitojen yhdistämisen. Haasteeksi koettiin myös ohjaajan oman ammattitaidon ylläpitämisen sillä tasolla, että he pystyvät ohjaamaan opiskelijoita, joilla on koulusta tullessaan alan viimeisimmät tiedot ja taidot. (Gidman & Mubeezi 2017, 97-99.)

Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan hyviä tuloksia tuottavaan ohjaussuhteeseen vaikuttaa kahdeksan avaintekijää. Nämä tekijät ovat avoin vuorovaikutus ja ohjaajan helppo tavoitettavuus, päämäärään tähtäävä oppiminen ja haastavuus, intohimo ja inspiraatio, huolehtiva ohjaussuhde, molemminpuolinen vastavuoroinen kunnioitus ja luottamus, kokemusten vaihtaminen, itsenäisyys ja yhteistyö sekä roolimallina oleminen. (Eller, Feurer, Lev 2013, 817-818.)

Sairaanhoitajat kokevat opiskelijaohjauksen tärkeäksi osaksi omaa työtään ja opiskelijan oppimista. Haasteita ohjaamiseen koetaan tulevan ohjaajan omasta epävarmuudesta ohjata opiskelijaa sekä koulutuksen kehittymisestä vuosien saatossa. Ohjaajan omasta valmistumisesta saattaa olla jo useita vuosia ja opetuksen sisältö on ehtinyt muuttua. (Jääskeläinen 2009, 36-40.)

2.3 Opiskelija kliinisessä harjoittelussa

Sairaanhoitajaopiskelijoihin kohdistetussa tutkimuksessa on havaittu, että kliinisen harjoittelun miellyttävyys ja oppimistilanteiden laatu ovat suorassa suhteessa harjoittelusta opiskelijalle jäävään mielikuvaan. Onnistuneeseen opiskelijaohjaukseen on havaittu vaikuttavan työpaikan ilmapiiriin lisäksi opiskelijoiden määrä työpaikalla ja samojen työvuorojen tekeminen oman ohjaajan kanssa. (Kajander 2007, 64-66.)

Kumpulaisen (2017, 67) tutkimuksessa on selvitetty, että sairaanhoitajaopiskelijat pitivät onnistuneen harjoittelun kannalta merkityksellisimpänä itse harjoitteluympäristöä. Seuraavaksi merkityksellimpiä tekijöitä olivat yksittäinen ohjaaja ja ohjaussuhde sekä yhteistyö oppilaitoksen kanssa.

Terveysalan opiskelijoiden valmistautumattomuus ja heikko orientaatio sekä motivaation puute vaikuttavat negatiivisesti harjoitteluun ja aiheuttaa haasteellisia ohjaustilanteita. Myös itseohjautuvuuden puute, ongelmat tiedon omaksumisessa, sekä vaikeudet kommunikoinnissa tuovat haasteita opiskelijoiden ohjaamiseen. Ohjaustilanteissa on myös huomattu, että niin opiskelijoiden kuin ohjaajienkin henkilökohtainen elämäntilanne vaikuttaa hyvin paljon ohjauksen laatuun ja saattaa aiheuttaa negatiivisia tunteita opiskelijaohjauksen aikana. (Karjalainen 2016, 14-16.)

2.4 Ohjaavan opettajan rooli kliinisessä harjoittelussa

Ammatillisen koulutuksen rakennemuutos terveysalalla on aiheittanut sen, että ohjaavan opettajan resurssit ohjata opiskelijan harjoittelua ovat vähentyneet merkittävästi. Ohjaus on muuttunut suorasta pedagogisesta ohjaustyöstä välilliseksi ohjaamiseksi. Toisin sanoen tämä tarkoittaa sitä, että vastuu opiskelijan harjoittelun ohjaamisesta ja harjoittelun aikaisesta opetuksesta on siirtynyt enenevässä määrin työpaikkaohjaajien vastuulle. Tämä on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, ettei Suomessa opiskelijaohjaajien koulutus ole lakisääteistä, vaan se perustuu enemmänkin ohjausvelvollisuuteen ja työpaikkaohjaajan omaan mielenkiintoon aihetta kohtaan. (Rompanen 2011, 8.) Ohjaus ja opettaminen ei välttämättä ole tällöin samantasoista mitä terveysalan opettajan opettamana, joka on yleensä ammattikorkeakoulun palkkaama terveystieteiden maisteri (Saarikoski, Luojus, Taam-Ukkonen, Tarr, Meretoja 2013).

Hoitotyön opettajan on todettu olevan harjoittelun onnistumisen suhteen tärkeässä roolissa, varsinkin opintojen alkuvaiheessa olevalla opiskelijalla. Opettajalta saatu ohjaus tulisi soveltaa opiskelijan omiin kykyihin, osaamistasoon ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin sopivaksi. (Virmajoki 2010, 1.) Oppilaitoksen tehtävänä on varmistaa, että sosiaali- ja terveysalalta valmistuvalla opiskelijalla on riittävät valmiudet toimia potilasturvallisesti ja laadukkaasti ammatissaan. Työorganisaatio puolestaan vastaa opiskelijan tarkoituksenmukaisesta ohjaamisesta. Opiskelijaohjauksen tulee olla kehittävää ja harjoittelun tavoitteiden mukaista. (Opiskelijaohjauksen laatusuosituksat 2017, 4.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Kuopion Yliopistollinen sairaala (KYS) haluaa tutkia ja kehittää opiskelijaohjausosaamista, sillä se toimii yhtenä Suomen suurimmista opetussairaaloista. KYSissä on vuosittain työharjoittelussa yli tuhat suomalaista toisen asteen- ja ammattikorkeakouluopiskelijaa sekä useita kymmeniä kansainvälisiä opiskelijoita. KYS toimii myös Suomen suurimpana lääkärikouluttajana. (Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri 2018 b.) Laadukas opiskelijaohjaaminen ja työntekijöiden kouluttaminen ohjaustyöhön ovat näin ollen merkittävässä roolissa.

Tämä opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Opinnäytetyön tilaajana oli Kuopion Yliopistollisen sairaalan Hoitotyön kehittämis-, opetus- ja tutkimusosaamiskeskus. Tutkimus kohdistettiin akuuttihoitotyössä työskenteleviin opiskelijaohjaajiin päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa. Työn tarkoituksena oli selvittää, millaiset ohjaustilanteet koettiin ohjaajien mielestä haastavina, mitkä tekijät aiheuttavat haasteellisia ohjaustilanteita ja olisivatko ne olleet ennakoitavissa tai estettävissä. Työn tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa kliinisen harjoittelun ohjaajien koulutuksen kehittämiseksi KYSin päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa. Alla on esiteltyä tutkimuskysymykset, joita tutkimuksella selvitettiin.

Tutkimuskysymykset

1. Millaiset opiskelijaohjaustilanteet koetaan haastavina KYSin päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa?
2. Miten haastavat opiskelijaohjaustilanteet voitaisiin ehkäistä?
3. Millä keinoilla haastavista ohjaustilanteista on selvitty?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Metodin valinta

Kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jossa tiedonkeruun lähteenä on ihminen. Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiin piirteisiin kuuluu se, että tutkija luottaa tutkimuksen materiaalia kerätessään omiin havaintoihinsa, eikä niinkään mittausvälineisiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoituksena paljastaa seikkoja, joita ei vielä entuudestaan tunneta ja aineistoa tarkastellaankin monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. Tarkoituksena on tuoda esiin tutkittavien näkökulmat asioihin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa esille nousevatkin tärkeät kysymykset osin vasta tutkimuksen aikana. Se mikä on tärkeää ja mikä ei, määrittelee tutkittava, eikä tutkija. Tutkimuksessa voidaan käyttää tukena myös joitain kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä mittausvälineitä, kuten kyselylomaketta haastattelun tukena. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 164.) Haastattelulla pystytään keräämään tietoa monipuolisesti ja tarkasti. Suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa saadaan helposti todenmukainen kuva tutkittavasta asiasta ja saadaan esiin syitä vastausten taustalla. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34.)

Aineistonkeruumetodiksi valitsimme teemahaastattelun. Teemahaastattelu soveltui käytettäväksi tutkimusmenetelmäksi työssämme siksi, että aihe on hyvin monitahoinen ja monenlaisia mielipiteitä herättävä. Arvelimme myös, että aihe saattaa tuottaa hyvin erilaisia ja moniin suuntiin viittaavia vastauksia. Näiden lisäksi esille nousi opiskelijaohjaukseen liittyviä kehitysehdotuksia ja hyväksi koettuja toimintatapoja. Teemahaastattelu soveltui käytettäväksi tässä tutkimuksessa myös siksi, ettei haastattelurungon tarvitse olla kovinkaan tarkasti strukturoitu, vaan haastateltavan annettiin tuoda vapaasti esille omia näkemyksiään ja kokemuksiaan aiheesta. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 34)

Laadimme teemahaastattelurungon (LIITE1), jonka kysymykset pyrimme pitämään mahdollisimman avoimina ja keskustelua herättävinä. Kysymysten asettelulla pyrimme siihen, että haastateltavat joutuisivat tuomaan esille omia kokemuksiaan ja mielipiteitään. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelurungon mukaisesti. Haastatteluteemoilla saimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Haastattelussa noudatimme valmista teemahaastattelurunkoa pääpiirteittäin. Tällä menetelmällä saimme nostettua haastateltavien omat kokemukset ja näkemykset parhaiten esille.

4.2 Aineiston keruu

Harkinnanvaraista näytteenottomenetelmää käyttämällä oli mahdollista saada suuresta kokonaisuudesta tutkittavan asiaan suhteutettuna laadukas otos. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 59.) Tärkeää oli, että haastateltavalla henkilöllä oli kokemusta tutkittavasta asiasta ja he olivat perehtyneet tutkittavaan ilmiöön mahdollisimman paljon. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 59)

KYSin päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa työskentelee yhteensä 230 lähi- tai sairaanhoitajaa (Poikkeus 2018, sähköpostikeskustelu). Haastatteluun valitsimme sekä päivystyspoliklinikalta, että ensihoitopalvelusta yhteensä viisi vapaaehtoista opiskelijaohjaustyötä tekevää sairaanhoitajaa. Haastateltavien määrän rajaamisella pyrimme siihen, että työ pysyi laadulliselle opinnäytetyölle sopivissa mittasuhteissa. Haastateltavien valinnassa käytimme harkinnanvaraista näytteenottomenetelmää. Valitsemalla tutkimukseen pienen määrän kokeneita opiskelijaohjaajia usean kokemattoman sijaan, saimme kerättyä tutkimuksen kannalta hyvää aineistoa. Tavoitteenamme oli saada haastateltaviksi useita vuosia opiskelijaohjaustyötä tehneitä sairaanhoitajia.

Tutkimukseen osallistuneet haastateltiin päivystyspoliklinikan osalta päivystyspoliklinikan kokoushuoneessa heidän työajallaan. Ensihoitopalvelun osalta haastattelut toteutettiin haastateltavien kotona heidän omalla suostumuksellaan. Haastattelut tallennettiin sanelukoneella ja Windows 10 -puhennallennusohjelmalla. Kahdennetulla tallennuksella pyrittiin mahdollisimman hyvään äänen laatuun ja varmistamaan haastatteluaineiston säilyminen mahdollisista teknisistä ongelmista huolimatta. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, joiden kesto oli noin puoli tuntia haastattelua kohden. Ohjaajat haastateltiin vuoden 2018 lopussa.

4.3 Aineiston analysointi

Tallennettu haastatteluaineisto litteroitiin välittömästi haastattelujen jälkeen. Aineisto kirjoitettiin sanatarkasti auki Microsoft Word -pohjaan. Kirjoitettu aineisto luettiin kirjoittamisen jälkeen läpi samalla haastattelutallennetta kuunnellen. Näin varmistettiin, ettei mikään jäänyt tutkijoilta huomiomatta.

Litteroitu aineisto analysoitiin vuoden 2019 alussa. Aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on menetelmä, jota käytetään usein juuri tämän tyyppisen laadullisen tutkimuksen yhteydessä. Sisällönanalyysillä pystytään selvittämään tutkittavien ilmiöiden merkityksiä, seurauksia ja sisältöjä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 165-166). Sisällönanalyysissä haastatteluaineisto pilkotaan ja järjestellään tutkimuksen teemojen mukaisesti aihepiireittäin. Tällä litteroidusta tekstimassasta nostetaan esille tutkimuskysymysten kannalta olennaiset aiheet. Tekstistä poimitut suorat lainaukset pelkistetään ja pelkistykset jaetaan edelleen teemoittain. Teemoista muodostuu tutkimuksen pääluokat, joiden alle muodostuvat tutkimuksen alaluokat. (Jyväskylän yliopisto 2014.)

Esimerkki tässä tutkimuksessa toteutetusta sisällönanalyysistä:

”Opiskelijan alkutiedot ja -taidot on usein ihan liian puutteelliset, alkaen jo siitä, miten ihmisten kanssa ollaan.” -> Pääluokka: Opiskelijalähtöiset haasteet -> Alaluokka: Puutteelliset tiedot ja taidot.

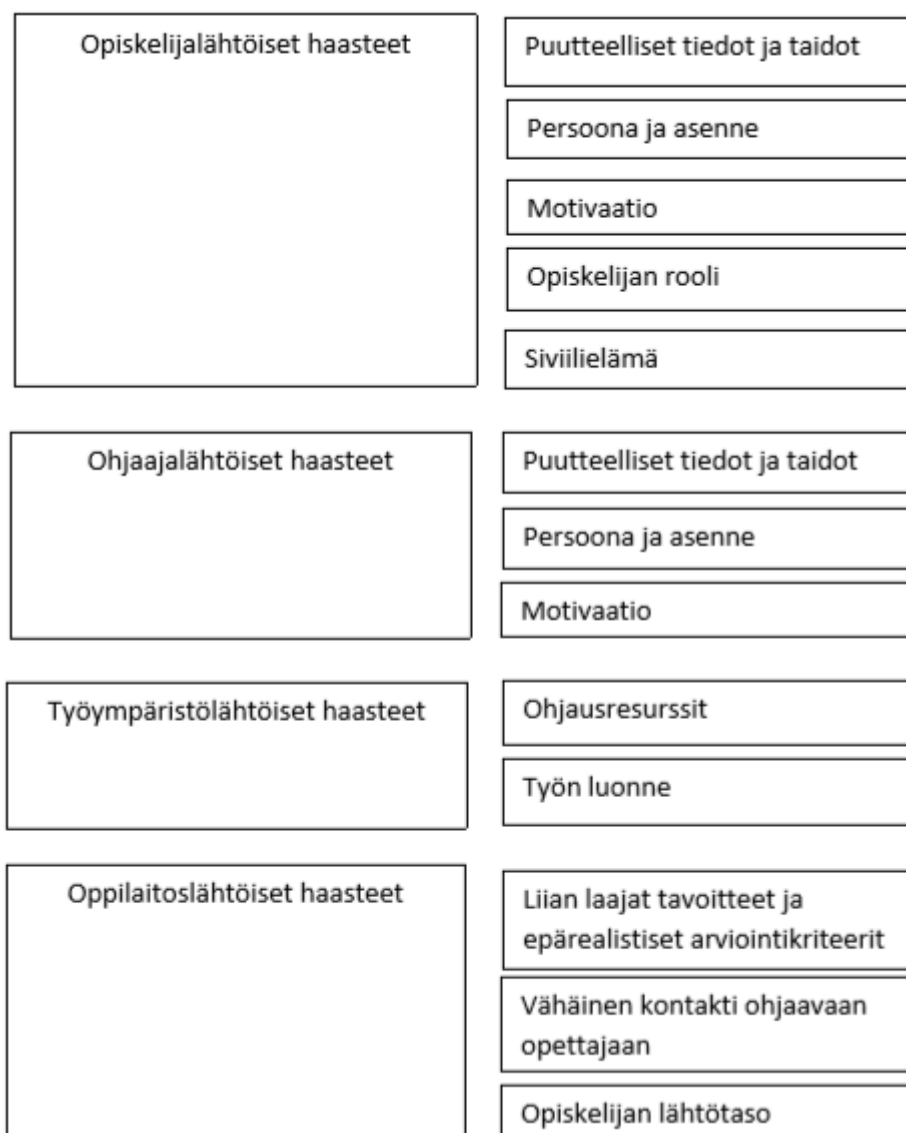
Analysointivaihe aloitettiin litteroidun tekstin lukemisella. Aineisto luettiin läpi molempien tutkijoiden toimesta useita kertoja. Tämän jälkeen tekstistä alettiin poimia suoria tekstikappaleita ja ne ryhmiteltiin haastatteluteemojen alle. Litteroinneista saadut alkuperäisilmaukset pelkistettiin ja pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin samankaltaisuuksien mukaan haastatteluteemoittain. Näistä ryhmistä muodostui tutkimuksen pääluokat ja alaluokat, joiden mukaan tutkimustulokset esitetään luvussa 5.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaiset opiskelijaohjaustilanteet koettiin ohjaajien mielestä haastavina ja mitä tekijöitä haasteiden taustalla oli. Lisäksi selvitettiin, miten haasteelliset ohjaustilanteet voitaisiin ehkäistä sekä miten haasteellisista ohjaustilanteista oli selvitty. Tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa KYSin opiskelijaohjauksen koulutuksen kehittämiseen.

Tutkimuksessa haasteita opiskelijaohjaustilanteissa aiheuttavien tekijöiden pääluokiksi muodostuivat opiskelija-, ohjaaja-, työympäristö-, ja oppilaitoslähtöiset haasteet. Tutkimustuloksia käsitellään pääluokkien mukaisesti ja ne on esitetty kuviossa 1.

Tulosten esittelyssä on käytetty osittain suoria lainauksia. Suorat lainaukset on erotettu muusta tekstistä lainausmerkeillä ja kursivoidulla fontilla.

KUVIO 1. Haasteita aiheuttavat tekijät opiskelijaohjauksessa

5.1 Opiskelijälähtöiset haasteet

Ensimmäiseksi pääluokaksi tutkimuksessa muodostui opiskelijälähtöiset haasteet. Opiskelijälähtöiset haasteet todettiin liittyvän opiskelijan puutteellisiin tietoihin ja taitoihin, opiskelijan persoonaan sekä opiskelijan asenteeseen ja motivaatioon kliinistä harjoittelua kohtaan. Ajoittain opiskelijälähtöisiä haasteita on aiheutunut myös opiskelijan siviilielämän ongelmista ja joillain opiskelijoilla on ollut vaikeuksia sisäistää opiskelijan rooli työyhteisössä.

Puutteelliset tiedot ja taidot. Ohjaajien kokemusten mukaan opiskelijoilla on ajoittain liian puutteelliset tiedot ja taidot ajatellen harjoittelupaikan haasteellisuutta työympäristönä ja harjoittelussa kohdattavaa potilasmateriaalia. Etenkin sosiaalisia taitoja painotettiin paljon, sillä monella opiskelijoista perusasiat, kuten potilaan kohtaaminen tuottavat vaikeuksia. Myös kädentaidot ja teoriaosaaminen on useilla opiskelijoista puutteellista. Tämä tuo näin ollen omat haasteensa ohjaustilanteisiin, sillä ohjaaja joutuu panostamaan paljon perushoidon opettamiseen, kun ammattikorkeakouluopiskelijoilta odotetaan jo laajempaa osaamista ja esimerkiksi eri toimenpiteiden hallitsemista.

”Opiskelijan alkutiedot ja –taidot on usein ihan liian puutteelliset, alkaen jo siitä, miten ihmisten kanssa ollaan.”

Opiskelijan heikko motivaatio. Osalla opiskelijoista oli todettu olevan puutteita motivaatiossa liittyen harjoitteluun. Varsinkin niillä opiskelijoilla, joille etenkin päivystys harjoittelu oli ns. pakollinen harjoittelu, nähtiin puutteita harjoitteluun motivoitumisessa. Heikosti motivoitunut opiskelija koettiin usein ”perässä vedettävänä”. Syventävän vaiheen opiskelijoille akuuttihoitotyön harjoittelut olivat useimmiten mieleisiä.

”Jos opiskelijan oma aktiivisuus puuttuu ja vaikuttaa, ettei ole kiinnostusta edes oppia, niin sellaista opiskelijaa on vaikea ohjata ja omakin kiinnostus ohjaukseen lopahtaa.”

Opiskelijan persoona ja asenne. Toisinaan haasteita ohjaussuhteen syntymiseen on aiheuttanut opiskelijan asenne työtä kohtaan. On ollut tilanteita, joissa opiskelija on tullut harjoitteluun sellaisella asenteella, että hän osaa jo kaiken mitä tarvitsee, eikä ole halunnut hankkiutua uusiin oppimistilanteisiin. Opiskelija on myös saattanut kertoa hallitsevansa jonkin tilanteen tai toimenpiteen, mitä ei todellisuudessa ole osannutkaan. Persoonasta lähtevät erot henkilökemioissa todettiin myös vaikuttavan joskus kielteisesti ohjaussuhteessa.

”Sanotaanko, että jotkin opiskelijat saattavat olla hyvinkin sellaisella ”mä tiedän kaiken” -asenteella ja ovat jotenkin vähän ylimielisiäkin. Et semmonen tietynlainen nöyryys ehkä puuttuu.”

Opiskelijan roolissa pysyminen. Ohjaajien mukaan on ajoittain tilanteita, joissa opiskelijalla on vaikeuksia omaksua opiskelijan rooli työyhteisössä ja pysyä siinä. Joskus opiskelija on ylittänyt toimivaltuutensa ja suorittanut luvatta jopa lääkärille kuuluvia toimenpiteitä, potilasturvallisuuden vaarantaen. Opiskelijan roolissa pysymisessä on huomattu olevan vaikeuksia etenkin aikaisempaa terveydenhuollon koulutusta ja työkokemusta omaavilla opiskelijoilla.

”Semmosta ylimielisyyttä ja uhkarohkeutta näkee nykyään aika paljon, et ei niinku kunnioiteta sitä ohjaajan kokemusta ja taitoa, vaan mennään ominpäin sooloilemaan kaikkea.”

Opiskelijan siviilielämä. Opiskelijan siviilielämän vaikeudet ovat ajoittain heijastuneet harjoitteluun ja tehneet ohjaustilanteista haastavia. Opiskelijoilla on ollut ongelmia mm. parisuhteessa, taloudellisessa tilanteessa sekä työn ja opintojen yhdistämisessä. Lisäksi haastateltavat nostivat esille yksittäisiä tapauksia, joissa opiskelijoilla on ilmennyt mm. peliongelmiä, runsasta alkoholin käyttöä, perheväkivaltaa, syömisongelmia sekä sosiaalisia pelkoja. Nämä ovat heijastuneet harjoitteluun mm. keskittymisvaikeuksina, epäorientoitumisena harjoitteluun sekä väsymyksenä.

”Ei ikinä tiä mitä sillä (opiskelijalla) voi olla, varsinkaan jos se (opiskelija) ei kerro. Et kyllä ne aika herkästi näyttäytyy sit myöhästelynä ja sellaisena tilanteiden välttelynä, et jos siellä kotipuolella on jotakin ongelmaa.”

Opiskelijan ikä ja kokemattomuus.

Ohjaajat kokivat yhtenä ohjaushaasteena opiskelijan nuoren iän sekä kokemattomuuden. Esimerkiksi lähihoitajapohjan omaavalla, hoitotyötä tehneellä ammattikorkeakouluopiskelijalla oli paljon enemmän tietotaitoa kuin taas nuoremmalla, alle parikymppisellä opiskelijalla, jolla ei ollut aiempaa hoitoalan työkokemusta. Nuoremmat opiskelijat saattoivat olla myös sosiaalisilta taidoiltaan kypsy-mättömämpiä ja vuorovaikutustaidot olivat alkeellisempia mitä vanhemmilla opiskelijoilla. Ohjaajat kokivat nuoret opiskelijat useimmiten vanhempiin opiskelijoihin verrattuna ujommiksi ja varovaisemmiksi, mikä toi ongelmia potilastyössä.

”Eri vaiheen opiskelijoita on erilaista ohjata. Et jos oot vaikka vasta vuoden ollut opiskelemassa ja sulla ei oo mitään lähihoitajataustaa, et oot vaikka vähän reilu parikymppinen, niin kyllähän siitä sitten tulee niitä haasteita.”

5.2 Ohjaajälähtöiset haasteet

Tutkimuksen toiseksi pääluokaksi muodostui ohjaajälähtöiset haasteet. Ohjaajälähtöisistä haasteista paljastui hyvin samankaltaisia asioita kuin opiskelijälähtöisistäkin haasteista. Myös ohjaajan omat tiedot ja taidot saattavat joskus olla vanhentuneita ja tämä aiheuttaa ristiriidan opiskelijan tietotaitotason kanssa. Ohjaajälähtöisiin haasteisiin lukeutui myös ohjaajan persoona, asenne ja motivaatio opiskelijoiden ohjaamista kohtaan.

Ohjaajan puutteelliset tiedot ja taidot. Osa ohjaajista oli kokenut, että heidän oma ammattitaitonsa ei välttämättä ollut kaikissa tapauksissa enää nykypäivää vastaavalla tasolla. Tämän oli koettu aiheuttavan haasteita, jos opiskelijan osaaminen ylitti ohjaajan osaamisen. Osa ohjaajista koki tietotaitotasoltaan vahvan opiskelijan olevan myös voimavara ohjaajan oman ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Ohjaajien mielestä tämä vaatii ohjaajan ja opiskelijan välillä toimivaa dialogia ja tasavertaista ohjaussuhdetta.

”Opiskelijan entinen työkokemus ja itsevarmuus teki ohjaajan roolista haastavan. Tuntui, että tyhjää puhui ohjaajana. Se on ehkä itelle sellainen henkilökohtainen kasvun ja oppimisen paikka.”

Persoona ja asenne. Kuten myös opiskelijälähtöisissä haasteissa, myös ohjaajan persoona ja asenne koettiin vaikuttavan ohjaussuhteen syntymiseen ja itse ohjaussuhteeseen. Henkilökemioiden ei aina koeta kohtaavan opiskelijoiden kanssa ja tästä aiheutuu haasteita. Tämän lisäksi ohjaajilla on tietynlaisia asenteita eri alojen opiskelijoihin ja heidän lähtötasoonsa. Valmiit ennakoasenteet saattavat hankaloittaa ohjaussuhteen luomista, vaikka nämä asenteet olisivatkin perättömiä ja vain yhden haasteellisen ohjaussuhteen aikaansaamia.

”Ehkä ensihoidon opiskelijoilla saattaa olla aika usein sellainen asenne, että niitä ei välttämättä kiinnosta kun se akuuttihoitotyö, et sit perushoito ei niinkään nappaa.”

Motivaatio. Oosalla ohjaajista motivaatio opiskelijoita ja heidän ohjaamistaan kohtaan koettiin olevan heikko. Joskus opiskelijat koettiin rasitteena työvuorossa ja hankaloittavan itse potilastyötä.

”Jotkut opiskelijat seuraa sua joka paikkaan, että et voi mennä tyyliin edes vessaan ilman, että se odottaa sua ulkopuolella, niin onhan se välillä aika puuduttavaa.”

5.3 Työympäristölähtöiset haasteet

Tutkimuksen kolmanneksi pääluokaksi muodostui työympäristölähtöiset haasteet opiskelijoiden ohjauksessa. Tähän luokkaan sisältyi niin organisaatiosta, kuin työn luonteesta lähtöisin olevia haasteita.

Ohjausresurssit. Ohjaajien kokemusten mukaan resurssit ohjaustyöhön koettiin varsinkin päivystöpoliklinikalla ajoittain puutteellisiksi. Suuret potilasmäärät kuormittavat ohjaajia ja varsinainen potilastyö menee opiskelijoiden ohjaamisen edelle. Ohjaajat toivat ilmi, ettei heillä ole tarpeeksi aikaa laadukkaaseen opiskelijan ohjaamiseen työn ohella.

”Jos on jatkuvasti opiskelijoita, niin ei siihen jaksa ihan niin paljon paukkuja silloin pistää.”

Työn luonne. Niin päivystöpoliklinikalla kuin ensihoitopalvelussakin työn luonne vaikeuttaa ajoittain opiskelijoiden ohjausta. Kriittisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan hoitotilanteessa opiskelija jää väkisinkin sivuun seuraamaan tilannetta, koska resursseja ohjaukseen ei sillä hetkellä ole. Tilanteet pyritään käymään läpi opiskelijan kanssa tilanteen jälkeen, mikäli siihen on aikaa. Osa ohjaajista on kokenut opiskelijasta olevan akuuteissa tilanteissa myös apua, jos ohjaussuhde on ollut toimiva ja tasavertainen. Opiskelija on ollut joissain tilanteissa mukana kriittisesti sairaan potilaan hoitotilanteessa yhtenä työryhmän jäsenenä.

”Kriittisessä tilassa oleva potilas menee kuitenkin sen ohjaustyön edelle, joten välillä on hyvä opiskelijan vain olla katseluoppilana siinä vieressä, eikä koskea potilaaseen ollenkaan. Sit voidaan myöhemmin purkaa sanallisesti se case (tilanne) läpi kun se tilanne vähän rauhoittuu.”

Työvuorosuunnittelu. Opiskelijan perehdytykseen toivottiin annettavan enemmän aikaa työnantajalta, ilman että ohjaajan tarvitsisi olla sitoutunut ensimmäisenä päivänä itse potilastyöhön. Tällä hetkellä etenkin päivystöpoliklinikalla ohjaajalla saattaa olla opiskelijan ensimmäisenä harjoittelupäivänä vastuuvuoro, jolloin opiskelijan perehdyttämiseen tai opiskelijaan itsessään ei ehditä panostamaan juuri lainkaan. Ohjaajien mielestä erityisen tärkeiksi koettiin palautekeskustelut opiskelijoiden kanssa, mikäli niille olisi työvuorossa enemmän aikaa. Useimmilla opiskelijoista oli harjoittelujaksolla kaksi nimettyä ohjaajaa, mutta tämä ei todellisuudessa toteutunut, sillä työvuorosuunnittelussa ei oteta huomioon ohjaajien mahdollisia lomiamia. Ohjaaminen ei jakaudu näin ollen tasapuolisesti. Nimeytyt ohjaajat kokivat velvollisuudekseen käyttää omaa aikaansa etsiessään opiskelijalle uutta ohjaajaa poissaolokaudelleen. Tämä loi turhaa stressiä, vaikka se oltaisiin hyvällä työvuorosuunnittelulla voitu ehkäistä.

”Välillä ne opiskelijat on aika tuuliajoilla, kun niitä pompotellaan ohjaajalta toiselle. Et se vaatii ohjaajaltakin aika paljon pelisilmää et kenelle se (opiskelija) kannattaa sit missäkin vuorossa laittaa ja kuka jaksa paneutua siihen opiskelijaan sata prosenttisesti.”

5.4 Oppilaitoslähtöiset haasteet

Neljänneksi pääluokaksi tutkimuksessa muodostui oppilaitoslähtöiset haasteet ohjaussuhteen syntymisessä ja ohjaustilanteissa. Näihin haasteisiin koettiin olevan myötävaikuttavina tekijöinä harjoittelun tavoitteet, arviointikriteerit, ohjaava opettaja ja opiskelijan lähtötaso.

Liian laajat tavoitteet ja epärealistiset arviointikriteerit. Ohjaajat ovat kokeneet harjoitteluiden opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet osittain liian laajoiksi ajatellen harjoittelun kestoa ja ohjausresursseja. Haastateltavien mielestä vuosia työssä olleet ohjaajatkaan eivät aina täytä näitä tavoitteita, joita opiskelijoilta vaaditaan. Tämä sama tulee kysymykseen myös arviointikriteereissä. Kiitettävään arvosanaan vaaditaan joskus sellaisia asioita, joita ohjaajatkaan eivät osaa tehdä. Ohjaajat kokivat oppilaitoksen vaatimien tavoitteiden olevan kaukana käytännöstä ja tavoitteita jouduttiinkin usein pilkkomaan konkreettisemmiksi ja käytännönläheisemmiksi.

”Sit kun ne arvioinnit on usein sellaisia, että ne kriteerit on käytännöstä aika kaukana. Vähän joutuu aina mielikuvitusta käyttämään, että mitäköhän tälläkin nyt tarkoitetaan.”

Vähäinen kontakti ohjaavaan opettajaan. Kontakti ohjaavaan opettajaan koettiin kaksijakoisesti. Joidenkin ohjaajien mielestä ohjaavan opettajan rooli harjoittelussa on erittäin tärkeä ja toiset kokivat sen melko merkityksettömäksi. Tähän vaikutti opiskelijan opintojen vaihe. Loppuvaiheen opiskelijoiden kohdalla ohjaavan opettajan kontaktilla koettiin olevan vähemmän merkitystä kuin alkuvaiheen opiskelijoilla.

”Jotenkin se jää se koulun osa silleen aika etäiseksi. Että se on se yksi puhelu ja se on sitten siinä. Hirvittävän vähäiseksi se kontakti kyllä jää.”

Opiskelijan lähtötaso. Vaikka opiskelijoiden lähtötaso voidaan luokitella myös opiskelijälähtöisiin haasteisiin, oli ohjaajien mielestä myös oppilaitoksella vastuu opiskelijan lähtötasosta. Välillä harjoitteluun tulee opiskelijoita liian heikolla lähtötasolla ja harjoittelun tavoitteet eivät ehdi täyttyä harjoittelun aikana. Haasteelliseksi koettiin myös se, että heikolla lähtötasolla harjoittelun aloittavalle opiskelijalle joudutaan opettamaan sellaisia perusasioita, joiden oletetaan jo olevan hallinnassa ennen harjoittelun aloittamista. Ohjaajat kokivat joidenkin opiskelijoiden kohdalla, että he eivät välttämättä täyttäneet loppuarvioinnin arviointikriteerejä, mutta pääsivät silti harjoittelun läpi oppilaitoksen tai opettajan painostuksesta.

”Joskus tuntuu, että lähdetäisiin liikkeelle kaikissa asioissa melkein nollasta, eikä sillä opiskelijalla ole mitään pohjaosaamista. Yhden harjoittelujakson aikana ei ole mahdollista opettaa kaikkea mitä tarvitsisi, eikä meillä ohjaajilla ole välttämättä sitä pedagogista osaamistakaan opettaa.”

5.5 Haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden syntymisen ehkäisy

Tässä tutkimuksessa selvitettiin ohjaushaasteiden lisäksi myös keinoja ehkäistä haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden syntymistä. Haastatteluissa opiskelijaohjaajat toivat ilmi ennakkoinnin tärkeyden, liittyen haasteellisten ohjaustilanteiden syntymiseen. Haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden ehkäisemisen pääluokaksi muodostui ennakkointi, jonka alaluokiksi oppilaitoksen vastuu ja työyhteisön vastuu haasteellisten ohjaustilanteiden ennakkointiin liittyen. Haasteellisten tilanteiden ennakkointia käsitellään pää- ja alaluokkien mukaisesti ja ne on esitetty kuviossa 2.

KUVIO 2. Oppilaitoksen ja työyhteisön vastuu haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden ennakoinnissa

Opiskelijan lähtötaso, harjoittelun tavoitteet ja arviointikriteerit. Ennakoinnin tulisi lähteä jo oppilaitoksista siten, että harjoittelun tavoitteet ja arviointikriteerit olisivat konkreettisia ja opiskelijan harjoittelupaikkaan soveltuvia. Näiden lisäksi esille nostettiin oppilaitoksen velvollisuus varmistaa opiskelijan lähtötasosta siten, ettei harjoittelupaikka ole liian haastava suhteessa opiskelijan lähtötasoon. Haastateltavien mielestä harjoittelujaksoa ei tulisi aloittaa, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot eivät siihen riitä. Haastateltavat kokivat myös, että liian usein perusasioiden opettaminen jää harjoittelun ohjaajien vastuulle harjoittelupaikoissa.

”Olisi hyvä, jos koululla olisi jonkinlaiset lähtötasotestit ennen harjoittelun alkua, ja jos niistä ei suoriudu, niin sitten ei pääsisi harjoitteluunkaan.”

”Just tässä vastikään oli tilanne, missä ois ollut hyvä, et oltais puututtu niihin ongelmiin jo heti harjoittelun alussa, eikä vasta sit lopussa huomautettais, että eipä tää nyt niin hirveän hyvin mennyt-kään ja runnota sitä opiskelijaa väkisin riman alta.”

Perehdytys. Ensimmäisten päivien aikana suoritettavalla perehdytyksellä haastateltavat kokivat olevan merkittävä rooli onnistuneen harjoittelun aloittamisessa. Päivystyspoliklinikalla koettiin, että perehdytyspäivä, jolloin ohjaaja ei ole itse potilastyössä, on erittäin tärkeä. Huolellisen perehdytyksen avulla varmistetaan sekä opiskelijan työturvallisuus että potilasturvallisuus harjoittelujakson aikana. Myös ensihoitopalvelussa työskentelevät opiskelijaohjaajat toivoivat, että perehdytykselle annettaisiin erillistä työaika, ettei opiskelijaa tarvitsisi perehdyttää ensihoitotehtävien yhteydessä. Ensihoitotehtävien yhteydessä suoritettavan perehdytyksen koettiin heikentävän perehdytyksen laatua ja jopa joissain tilanteissa vaarantavan potilasturvallisuuden.

”Sen pitäis olla yhteinäistä sen perehdytyksen, et tällä hetkellä joku opiskelija saattaa saada sellaisen aika pintaraapaisun kun taas toisen ohjaajan kanssa syventyy paljon enemmän niihin asioihin. Sen ohjauksen pitäis olla sellaista systemaattista, et niinku uudet työntekijät perehdytetään tietyn listan mukaan, nii myös opiskelijoille pitäis suoda samanvertainen ohjaus, jotta ne osaavat sitten toimia täällä.”

Suora keskustelu. Haastateltavat nostivat useissa kohdissa esiin rehellisen ja suoran keskustelun tärkeiden haasteellisten ohjaustilanteiden ehkäisyssä. Avoimella keskustelulla ja päivittäisillä palauttekeskusteluilla pystytään ehkäisemään erilaisista näkemyksistä johtuvia ristiriitoja ja korjaamaan väärinymmärryksiä. Ohjaajat toivoivat, että työvuorosunnittelussa huomioitaisiin näihin keskusteluihin tarvittava työaika siten, että ohjaaja ja opiskelija voisivat rauhassa keskustella kuluneen työvuoron oppimistilanteista.

”Vois enemmänkin saada tukea (työnantajalta) ja sit varsinkin alkuun olisi hyvä, et sillä ohjaajalla ois vähän löysempi päivä, et ei esimerkiks olis vahvuudessa ollenkaan.”

Ohjauskoulutus. Jokainen haastateltu opiskelijaohjaaja toi esille tarpeen työnantajan järjestämälle koulutukselle liittyen opiskelijoiden ohjaamiseen. Koulutusta toivottiin etenkin erilaisista oppimistyyleistä ja miten kohdentaa ohjausta kunkin yksittäisen opiskelijan henkilökohtaisen tarpeiden mukaisesti. Konkreettisia esimerkkejä kaivattiin myös siihen, miten ottaa opiskelijan kanssa puheeksi negatiivisia asioita. Näistä nousi esille tarve ottaa puheeksi tilanne, jossa on huomattu, että opiskelija ei välttämättä itse ymmärrä, ettei hän henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta sovellu akuuttihoitotyöhön.

”Jos on vaikka sellainen opiskelija, joka on vähän liiankin luottavainen omiin taitoihinsa, niin millä tavalla pystyt siihen puuttumaan sillein rakentavasti? Se on varmaan ehkä semmoinen asia, mikä täällä eniten puhututtaa, et miten saat kerrottua ne asiat sillein järkevästi, ilman että loukkaat sitä opiskelijaa.”

5.6 Haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden ratkaisu

Haasteellisten tilanteiden ratkaisumalleista kysyttäessä kaikki haastateltavat nostivat esille keskustelun tärkeyden. On koettu, että asioista suoraan keskusteleminen opiskelijan kanssa on yleensä auttanut haasteellisten tilanteiden ratkaisemisessa. Keskusteluun liittyen myös molemminpuolinen palautteen antaminen koettiin tärkeänä. Palautteen myötä niin ohjaaja, kuin opiskelija voivat muuttaa omaa toimintaansa ja kehittyä ammatillisesti.

”Niitä tilanteita voi ehkäistä ja estää ihan sillä päivittäisellä palautteella, et käytäis aina opiskelijan kanssa päivän päätteeks läpi, että miten on mennyt ja mitä opittiin. Ja oltaisiin molemmat rehellisiä ja avoimia, se auttaa jo pitkälle.”

Haastateltavat kokivat, että työnantajaa ja lähiesimiestä on helppo lähestyä, mikäli opiskelijan ohjaamisessa tulee ilmi haastavia tilanteita. Lähiesimiesten koettiin antavan tukensa opiskelijan ohjaamiseen ja ohjaajat ovat saaneet heiltä myös konkreettisia neuvoja tilanteissa toimimiseen.

”Kyllä meillä lähiesimiehet tukevat sitä opiskelijaohjausta. Jos jotain ongelmatilanteita syntyy, niin pystyy menemään matalalla kynnyksellä kertomaan ja puhumaan niistä suoraan.”

Oppilaitoksen ja ohjaavan opettajan rooli haasteellisten tilanteiden ratkaisussa koettiin vähäiseksi, koska tilanteet on yleensä pystytty ratkaisemaan harjoittelupaikoissa. Ohjaava opettaja on otettu mukaan yleensä vasta siinä vaiheessa, jos on alettu pohtia harjoittelujakson mahdollista keskeyttämistä tai harjoittelun hylkäämistä.

”Kun tuli se haasteellinen tilanne niin koulu oli yhteydessä siitä opiskelijavastaavaan, eikä minuun (ohjaajaan). Minulle jäi vaan se kirjallinen selvitys. Niin sitä jälkikäteen sitten mietin, että olishan siitä voinut jutella sen ohjaavan opettajan kanssa vähän enemmänkin, jäi jotenkin sellainen tyhjä olo ja et koulu ei suhtautunut yhtä vakavasti siihen asiaan.”

6 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastelemme tutkimuksen tuloksia, eettisyyttä ja luotettavuutta. Lisäksi arvioimme tutkimuksen käytettävyyttä ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Pohdimme myös omaa ammatillista kasvuamme tutkimuksen aikana.

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tutkimuksessa selvitimme haasteellisiksi koettuja opiskelijaohjaustilanteita kliinisessä harjoittelussa. Haastatteluissa saimme selville, millaisia haasteita opiskelijaohjaustilanteissa on tullut ilmi ja mitä tekijöitä haasteiden taustalla on. Haastattelut litteroitiin ja litteroinneille tehtiin aineistolähtöinen sisältöanalyysi. Sisältöanalyysin tuloksena tulosten kokoavaksi luokaksi muodostui ”Haasteita aiheuttavat tekijät opiskelijaohjauksessa”. Alaluokiksi muodostui ”opiskelija-, ohjaaja-, työympäristö- ja oppilaitoslähtöiset haasteet”. Seuraavissa kappaleissa vertaamme tutkimuksen tuloksia aikaisempaan tietoperustaan.

Tutkimuksen tulokset ovat pääpiirteissään yhteneväiset verrattuna aikaisempaan tietoperustaan. Jo aikaisemminkin on tiedetty, että haasteellisia tilanteita muodostuu niin opiskelijan kuin ohjaajankin aiheuttamana. Opiskelijan ja ohjaajan omat elämäntilanteet ja motivaatio-ongelmat voivat aiheuttaa ohjaussuhteeseen heijastuvia haasteita, kuten myös opiskelijan tietotaitotasossa ilmenevät puutteet. (Gidman & Mubeezi 2017, 97-99; Karjalainen 2016, 14-16.) Tässä tutkimuksessa haastatellut opiskelijaohjaajat kertoivat samojen asioiden aiheuttavan haasteita myös KYSin päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa. He toivat haastatteluissa esille myös työympäristö- ja oppilaitoslähtöisiä haasteita, jotka näkyvät ohjaustilanteissa. Työympäristö ja työn luonne akuuttihoitotyössä aiheuttavat ajoittain tilanteita, joissa ohjaaja ei pysty ohjaamaan opiskelijaa kriittisesti sairaan potilaan hoitamisen yhteydessä. Näissä tilanteissa opiskelija jää helposti vain seuraamaan sivusta tapahtumia eikä pääse osallistumaan itse potilaan hoitamiseen.

Ensimmäisten harjoittelupäivien aikana tapahtuva opiskelijan perehdyttäminen työympäristöön, välineisiin ja turvallisuusasioihin koettiin tutkimuksessamme tärkeäksi. Jokainen haastateltava nosti esille perehdyttämisen tärkeyden ja sen, että opiskelijan työvuorot suunniteltaisiin pääsääntöisesti nimetyn ohjaajan työvuorojen mukaan. Opiskelijan hyvä perehdytys ja työvuorojen suunnittelu oman ohjaajan työvuorojen mukaisesti on todettu tärkeäksi myös Belgiassa. Tätä vaikeuttavat kuitenkin henkilöstön liikkuvuus, lomat, sairauslomat sekä muut resurssisuunnitteluun liittyvät asiat (De Tobel, Huybrecht, Loeckx, Mistiaen ja Quaeyhaegens 2011, 275-277).

Tutkimuksessamme haastateltavat toivat esiin usein riittämättömät resurssit itse ohjaustyöhön. Tämä koetaan liittyvän työympäristölähtöisiin haasteisiin, joihin kuuluu mm. työvuorosuunnittelu ja työn kuormittavuus. Gidmanin ja Mubeezin (2017, 97-99) mukaan riittämättömät henkilöstöresurssit ja ajanpuute näkyvät haasteina myös ugandalaisten hoitajaopiskelijoiden ohjauksessa. Pienet työvuorovahvuudet aiheuttavat sen, että opiskelija joutuu osin tietämättään ja tahtomattaan työvoimaksi, eikä aitoja ohjaus- ja oppimistilanteita synny. Juvosen (2017, 12-13) tutkielman tuloksissa resurssit olivat yksi keskeisimmistä käsitteistä ohjaajien kokemina ohjaushaasteina.

Hyvän ohjaussuhteen muodostumisen kannalta on välttämätöntä, että opiskelijan ja ohjaajan välillä vallitsee luottamussuhde ja molemmat osapuolet kokevat olevansa tasavertaisia. Ohjaajan tulee huomioida opiskelija yksilönä sekä kunnioittaa hänen yksilöllisiä tarpeitaan. (Eller ym. 2014, 817-818; Heinonen 2009, 34.) Tässä tutkimuksessa haastateltavat toivat ilmi tämän saman asian edellytyksenä hyvän ohjaussuhteen muodostumiselle. Haastateltavat painottivat avoimen ja suoran kommunikation tärkeyttä, jotta epäselvyyksiltä ja ristiriidoilta vältyttäisiin.

Ohjaussuhteen toimivuus edellyttää, että opiskelijalle on nimetty ohjaaja, jonka puoleen opiskelija voi kääntyä ja joka koordinoi harjoittelun etenemistä. Ohjaajan tulisi järjestää säännöllisesti keskustelutilaisuuksia opiskelijan kanssa tämän harjoittelun etenemisestä ja oppimistilanteista. Keskusteluissa tulisi pystyä molemminpuoliseen positiiviseen ja rakentavaan palautteen antamiseen. (Eller ym. 2014, 817-818; Kajander 2007, 64-66.) Säännöllisen keskustelun ja oppimisen reflektoinnin koettiin tässäkin tutkimuksessa vähentävän opiskelijaohjauksessa eteen tulevia haasteita, koska avoimen keskustelun avulla opiskelijan harjoittelun etenemistä ja hänen oppimistaan on mahdollista seurata. Tämän tutkimuksen tulokset puhuvat myös sen puolesta, että opiskelijan ja ohjaajan tulisi tehdä pääsääntöisesti yhteisiä työvuoroja, jolloin ohjaajan käsitys opiskelijan kehittymisestä ja kehitystarpeista olisi reaaliaikaista.

Virmajoen (2010, 1) mukaan ohjaavan opettajan rooli varsinkin alkuvaiheen opiskelijoiden harjoittelun onnistumiselle on tärkeä. Myös Saarikosken ym. (2013) tutkimuksessa opiskelijat pitivät ohjaavan opettajan roolia merkityksellisenä ja etenkin opettajan osallistumista loppuarviointiin pidettiin harjoittelun kannalta tärkeänä. Opettajien toivottiin kuitenkin parantavan yhteydenpitoa ja tekevän tiiviimpää yhteistyötä työorganisaatioiden kanssa.

Tässä tutkimuksessa myös vastuu opiskelijan lähtötasosta koettiin olevan osittain myös oppilaitoksella. Opiskelijoiden lähtötaso koettiin välillä puutteelliseksi, eikä se vastannut harjoittelupaikan vaatuvuutta ja haastavuutta. Myös opiskelijoiden näkemyksiä käsittelevässä tutkimuksessa opiskelijat kertoivat, ettei teoriaopetus aina vastaa työharjoittelussa vaadittavaa osaamista. Opiskelijat myös kaipaivat enemmän käytännönharjoittelua esimerkiksi simulaatiomuodossa ennen harjoittelujakson alkamista. (Kumpulainen 2017, 61.)

Haastateltavat toivoivat harjoitteluille myös konkreettisempia tavoitteita ja selkeämpiä arviointikriteerejä. Jääskeläisen (2009, 36) tutkimuksessa sairaanhoitajat sanoivat, että käytännönharjoittelun tavoitteet oppilaitoksen puolelta olivat vaikeasti ymmärrettäviä ja epärealistisia. Myös Juvonen (2017, 11) nosti esille kirjallisuuskatsauksessaan koulun tuen olevan puutteellista ja ohjaajat toivoivatkin saavan opiskelijaohjaukseen enemmän tukea koulun puolelta.

Tutkimuksessa tuli ilmi, että ohjaajat kaipasivat työnantajalta lisää koulutusta opiskelijaohjaamiseen. Ohjaajat kokivat kaipaavansa tukea ja neuvoa etenkin ohjaushaasteiden sattuessa kohdalle. Myös aiemmissa tutkimuksissa on tuotu esille ohjauskoulutuksen tarve. Juvosen (2017, 14) kirjallisuuskatsauksessa ohjaajat toivoivat ohjauskoulutusta, jotta voivat toteuttaa mahdollisimman laadukasta ohjausta ja näin ollen luoda opiskelijalle hyvän oppimiskokemuksen. Ohjaajilla oli myös vaikeuksia tunnistaa ja puuttua epäkohtiin opiskelijan toiminnassa (Karjalainen 2016, 14-16).

6.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuseettisestä näkökulmasta tutkimus on eettisesti hyväksyttävä, kun tutkijat noudattavat tutkimusenteossa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkijat käyttävät tiedeyhteisön hyväksymiä toimintatapoja. Käytännössä se tarkoittaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. Tiedonhankinta-, tutkimus-, ja arviointimenetelmien on oltava kriteerien ja tutkimuksen kannalta perusteltuja, sekä eettisesti kestäviä. Muiden tutkijoiden työlle on annettava heidän ansaitsemansa kunnioitus, esimerkiksi lähteiden käytössä. (Hirsjärvi ym. 2009, 23-24.) Haastateltavat suostuivat vapaaehtoisesti tutkimukseen ja allekirjoittivat tietoisesti suostumuslomakkeen (LIITE 2.)

Haastateltavien määrällä (kts. kohta 4.2) ja tutkimusmetodin valinnalla (kts. kohta 4.1) pyrittiin laadukkaaseen aineiston keräämiseen ja tätä myötä luotettavien ja eettisesti kestävien tutkimustulosten saamiseen. Tutkimuksessa huomioitiin haastateltavien anonyymiteetti järjestämällä haastattelut yksilöhaastatteluina, eikä haastateltavia rajattu iän, sukupuolen tai työyksikön mukaan. Haastateltaville ei kerrottu keitä muita haastateltavia tutkimukseen liittyi. Haastatteluaineistoja käsittelevät ainoastaan opinnäytetyöntekijät. Haastattelunauhut ja litterointiaineisto hävitettiin opinnäytetyön valmistamisen jälkeen asianmukaisesti tietosuojajätteenä.

Haastateltavat kokivat tutkittavan asian osin arkaluontoisena, joten litteroinnin yhteydessä aineisto anonymisoitiin. Anonymisoinnilla tarkoitetaan tutkimusaineiston saattamista sellaiseen muotoon, ettei siitä ole yksilöitävissä haastateltavia eikä muita mahdollisia tutkimukseen liittyviä paikkoja tai ihmisiä (Ruusuvoori & Nikander 2017, 437-438). Anonymisoinnissa aineistosta poistettiin henkilötietoja, työpaikkoja, paikkakuntien nimiä ja muita tietoja, joista haastateltavat, potilastilanteet tai tilanteissa olleet opiskelijat olisi mahdollista tunnistaa. Anonymisoinnin lisäksi haastattelutallenteita ja litterointiaineistoa käsittelevät vain tutkimuksen tekijät. Anonyymiteetti liittyy laadullisessa tutkimuksessa oleellisesti tutkimuksen eettisyyteen (Ruusuvoori & Nikander 2017, 437-438).

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuuden kannalta merkittävässä asemassa on itse tutkija ja hänen toimintatapansa. Tutkijan tulee itse tehdä tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä ratkaisuja koko tutkimuksen ajan. Tutkimuksen luotettavuuden arviointia tehdään koko ajan suhteessa jo tiedettyyn teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tulkintaan, tuloksiin ja johtopäätöksiin. Tutkijan on pystyttävä perustelemaan toimintansa tutkimuksen jokaisessa vaiheessa ja arvioimaan tekemiensä ratkaisujen toimivuutta suhteessa tutkimuksen tavoitteisiin. (Eskola & Suoranta 2000, 208-210.)

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella myös tutkimuksen toistettavuuden periaatteen mukaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että lukijan on tutkimustekstin perusteella päädyttävä samaan lopputulemaan kuin tutkija itse. Tätä voidaan edesauttaa tutkimusraportissa suorilla aineistokatkelmilla. (Eskola & Suoranta 2000, 216-217.)

Haastatteluihin osallistuivat molemmat opinnäytetyön tekijät ja haastattelut suoritettiin edeltävästi laadittuun haastattelurunkoon pohjautuen (LIITE 1). Kaikki haastateltavat olivat useampia opiskelijoita ohjanneita opiskelijaohjaajia, joilla työkokemusta oli keskimäärin noin kymmenen vuotta. Mielistämme vapaaehtoisuus tutkimukseen osallistumisessa oli erittäin tärkeää siksi, että tutkimukseen osallistuja oli motivoitunut kertomaan tutkittavasta aiheesta mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Haastattelupyynnöt lähetettiin saatekirjeen (LIITE 3) kera päivystyspoliklinikan ja ensihoitopalvelun työntekijöille syksyllä 2018. Kutsuun vastasi yhteensä viisi työntekijää, joten haastateltavia ei jouduttu karsimaan. Nämä haastateltavat osoittautuivat tutkimuksen kannalta sellaisiksi, että heidän kertomansa edusti omien mielipiteidensä lisäksi heidän edustamansa työyhteisön mielipiteitä ja kokemuksia. Haastatteluissa he kertoivat omien näkemyksiensä lisäksi työorganisaatiossa läpikäytyjä asioita ja mitä mieltä heidän kollegansa olivat asioista yleisellä tasolla.

6.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Johtopäätöksenä todettiin, että opiskelijaohjauksessa esiin nousevat haasteet ovat näyttäneet jo pitkään samansuuntaisina. Tutkimuksessamme ei varsinaisesti noussut esiin uusia haasteita, kun tutkimustuloksia verrattiin suomalaisiin ja kansainvälisiin tutkimuksiin. Tulosten perusteella haasteet opiskelijaohjaukseen muodostuivat monen tekijän vaikutuksesta. Haasteita muodostui niin opiskelijan, työpaikkaohjaajan, työympäristön kuin oppilaitoksenkin aiheuttamana.

Opiskelijalähtöiset haasteet muodostuivat opiskelijan heikoista tiedoista ja taidoista, jolloin puhutaan riittämättömästä lähtötasosta. Opiskelijan persoona, asenne ja motivaatio harjoittelua kohtaan aiheuttivat myös ajoittain haasteita ohjaustilanteissa. Joillain opiskelijoilla oli ollut vaikeuksia pysyä opiskelijan roolissa työyhteisössä. Opiskelijan roolissa pysymisen vaikeus on tullut esiin etenkin aikaisempaa terveydenhuoltoalan koulutusta ja työkokemusta omaavilla opiskelijoilla. Joidenkin opiskelijoiden kohdalla opiskelijan oman siviilielämän vaikeudet olivat heijastuneet myös harjoittelun suorittamiseen ja aiheuttaneet haasteita ohjaustilanteissa. Näiden haasteita aiheuttavien tekijöiden kohdalla oppilaitoksissa tapahtuva ennakointi voisi vähentää haasteellisten ohjaustilanteiden muodostumista harjoittelupaikoissa. Tämä vaatii ohjaavan opettajan perehtymistä opiskelijoiden lähtösoon ja mahdollisiin siviilielämän ongelmiin entistä enemmän.

Työpaikkaohjaajista lähtöisin olevat haasteet ovat tutkimustulosten perusteella hyvin saman tyyppisiä, kuin opiskelijalähtöisetkin haasteet. Jotkut haastateltavat kokivat, että heidän omat kliiniset tiedot ja taidot ovat ajoittain riittämättömiä ohjaustilanteissa suhteessa opiskelijan osaamiseen. Myös ohjaajien kohdalla ohjaajan oma persoona, asenne ja motivaatio opiskelijaohjausta kohtaan aiheuttivat toisinaan haasteita. Vaikka työorganisaatiossa on tehtävä yhteistyötä koko työyhteisön kesken, voi joskus tulla eteen tilanteita, että ohjaajan ja opiskelijan välille ei muodostu hyvää ohjaussuhdetta ilman selkeää syytä. Tällöin tulisi harkita ohjaajan vaihtamista toiseen henkilöön, koska kyseessä saattaa olla ns. henkilökemioista johtuva ongelma ohjaussuhteen muodostumisessa. Toisaalta vaikka KYS on opetussairaala ja henkilökunnalla on ohjausvelvoite opiskelijoita kohtaan, tulisi silti miettiä, onko kaikilla työntekijöillä henkilökohtaisia valmiuksia opiskelijaohjaukseen niin paljon, että he voivat toimia vastuullisina opiskelijaohjaajina.

Työympäristöstä lähtöisin olevat haasteet muodostuivat työn luonteesta ja opiskelijaohjaukseen käytettävissä olevista resursseista. Työn luonne päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa aiheuttaa joskus tilanteita, joissa opiskelija jää seuraamaan sivusta kriittisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan hoitoa. Työn luonteeseen ei tässä tapauksessa ole keinoja vaikuttaa, vaan mielestämme nämäkin tilanteet olisivat ennakoitavissa siten, että opiskelijalle kerrotaan etukäteen jo perehdytysvaiheessa, kuinka hänen tulee näissä tilanteissa toimia. Pelkästään tilanteita seuraamalla opiskelija voi oppia tilanteista, kun hänelle on etukäteen kerrottu, mihin hänen kannattaa kiinnittää näissä tilanteissa huomiota. Ohjausresurssien vähyydestä johtuvat haasteet taas olisivat ennakoitavissa ja ratkaistavissa riittävillä henkilöstöresursseilla työvuorossa. Työvuorosuunnittelussa tulisi ottaa huomioon vuorossa oleva opiskelija siten, että ohjaajalla olisi todellisuudessa aikaa potilastyön lisäksi myös opiskelijan ohjaamiselle. Tutkimustulosten perusteella ohjaajat haluaisivat käydä opiskelijan kanssa ohjauskeskustelun jokaisessa työvuorossa, mutta tähän koettiin olevan liian vähän aikaa.

Oppilaitoslähtöisten haasteiden todettiin tutkimustulosten perusteella olevan lähtöisin liian laajoista ja epärealistisista arviointikriteereistä ja opiskelijan lähtötasosta. Ohjaavan opettajan merkitys jakoi haastateltavien mielipiteitä eniten. Osa koki ohjaavan opettajan roolin merkitykselliseksi harjoittelun onnistumisen kannalta ja osa koki ohjaavan opettajan varsin merkityksettömäksi. Tutkimustulosten perusteella ohjaavan opettajan merkitys riippui siitä, missä vaiheessa opiskelijan opinnot olivat. Alkuvaiheen opiskelijoilla ohjaava opettaja koettiin merkityksellisemmäksi, kuin loppuvaiheen opiskelijoilla. Harjoittelun tavoitteet ja arviointikriteerit muodostuvat opetussuunnitelmista, jolloin niiden on oltava laajoja ja monenlaisiin harjoitteluympäristöihin soveltuvia. Tämä kuitenkin aiheuttaa ajoittain ongelmia, kun työpaikkaohjaajat eivät tiedä harjoittelun arvioinnin kriteerejä käytännön tasolla. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että opiskelijan lähtötasoon liittyvät ongelmat ovat ensisijaisesti oppilaitosten vastuulla ja oppilaitoksissa tulisi varmistaa opiskelijoiden lähtötaso ennen harjoittelujakson alkamista.

Tutkimuksessa nousi esille ohjauskoulutuksen tarve. Ohjaajat olivat halukkaita ohjauskoulutukseen ja toivoivatkin sellaista työnantajan puolesta järjestettäväksi. He eivät kuitenkaan osanneet eritellä varsinaisesti mitään yksittäisiä tekijöitä, mihin toivoivat saavansa apua, muuta kuin haasteellisten opiskelijoiden ohjaamiseen, mikä luultavasti nousi tutkimuksen teeman myötä ilmi. Myös opiskelijoiden eri oppimistyylien ymmärtäminen koettiin tärkeäksi ja tähän haluttiin enemmän koulutusta. Ohjauskoulutusta oli saatavilla jokaisessa työyksikössä Moodle-koulutuksen muodossa, mutta siitä ei koettu olevan konkreettista apua. Ohjaajat kokivat, että ohjauskoulutusta ei työnantajan puolelta tuotu esille tarpeeksi tehokkaasti. Ohjauskoulutusta olisi hyvä tutkia lisää ja kartoittaa koulutuksen sisältöä suhteessa koulutuksen tarpeeseen.

Oma ehdotuksemme KYSin opiskelijaohjauskoulutuksen kehittämiseksi on, että ohjaajille järjestettäisiin henkilökohtaisempia koulutustilaisuuksia, joissa olisi alkuun noin tunnin kestävä, aiheeseen johdatteleva teoriaosuus, jonka jälkeen tehtäisiin pienryhmissä erilaisia case- tyyppisiä tehtäviä, jotka purettaisiin myöhemmin koko ryhmälle. Koulutussisältö koskisi tutkimustulosten perusteella ilmi tulleita ongelma-alueita, eli haasteellisten opiskelijaohjaustilanteiden selvittämistä ja niihin puuttumista, opiskelijan erilaisten oppimistyylien tukemista sekä työkaluja laadulliseen opiskelijaohjaukseen (esimerkiksi check-lista).

Jatkotutkimusaiheena esitämme, että ohjaushaasteisiin olisi hyvä perehtyä tarkemmin, sillä ne vaikuttavat niin oleellisesti opiskelijaohjauksen laatuun. Ohjaushaasteiden sekä -ongelmien syitä ja syntymekanismeja olisi hyvä selvittää ja pureutua yksittäisiin haasteita aiheuttaviin tekijöihin tarkemmin. Näin haasteiden ehkäisy helpottuu, kun haasteeseen puututaan jo sen varhaisessa vaiheessa.

6.5 Oma oppiminen

Opinnäytetyön tekemisen aloitimme syksyllä 2017, jolloin pohdimme mielestämme kiinnostavia aiheita opinnäytetyöllemme. Keväällä 2018 valitsimme KYSin opinnäytetöiden aihepankista haasteellisia opiskelijaohjaustilanteita käsittelevän opinnäytetyöaiheen. Alun perin tutkimus olisi ollut tarkoitus kohdistaa päivystyspoliklinikan ja ensihoitopalvelun lisäksi myös tehohoidon osastolle. Koska teimme tutkimusta kahdestaan, tehohoidon osasto rajattiin jo alkuvaiheessa pois työstä yhteistyössä työn tilaajan kanssa. Työn kohdistaminen ensihoitopalveluun ja päivystyspoliklinikalle tuki mielestämme myös omia tarpeitamme ensihoidon tutkinto-ohjelmaa ajatellen.

Opintojemme aikana opiskelijaohjaus on tullut meille tutuksi opiskelijan roolin myötä. Kokemuksemme perusteella liki jokainen opiskelija on kohdannut jossain opintojen vaiheessa haasteellisia ohjaustilanteita harjoittelujen aikana. Tämä aihe kiinnosti meitä myös siksi, että tulemme jatkossa työskentelemään melko varmasti opiskelijaohjaajina omilla työpaikoillamme.

Tämän lisäksi opinnäytetyön tekijöistä Nyman on työskennellyt jo useita vuosia ensihoidon parissa Pohjois-Savon pelastusaitoksella ja ohjannut lukuisia opiskelijoita. Voitane siinä sanoa, että alustava käsitys haasteellisista ohjaustilanteista ja niiden syistä oli jo olemassa ennen tutkimuksen aloittamista. Pyrimme kuitenkin siihen, että aikaisempi käsitys ja kokemukset eivät vaikuttaisi tämän tutkimuksen tekemiseen.

Kuten opiskelijaohjausta käsittelevässä luvussa todetaan, harjoittelu työpaikoilla on oleellinen osa terveysalan ammatillista kehittymistä ja kasvua. Tästä syystä onnistuneen ohjaussuhteen luominen ja harjoittelun eteneminen ongelmitta, on niin opiskelijan kuin ohjaajankin edun mukaista. Kuitenkin ihmisten työskennellessä keskenään, ei ristiriitatilanteilta aina voida välttyä. Oleellista onkin se, miten haasteelliset tilanteet opiskelijaohjauksessa ratkaistaan ja miten työnantajat voivat vaikuttaa mm. koulutuksen keinoilla haasteellisten ohjaustilanteiden ehkäisyyn.

Koko tutkimuksen ajan mietimme paljon tutkimuksen eettisiä ratkaisuja. Aihe oli osittain arkaluontoinen ja monenlaisia tunteita herättävä. Jo alkuvaiheessa oli selvää, että haastattelut pidetään anonyymeinä ja toteutetaan yksilöhaastatteluina. Haastateltavien nimiä ei annettu, eikä anneta muiden, kuin tutkimuksen tekijöiden tietoon. Myös kaikki haastatteluaineisto pidettiin vain tutkijoiden hallussa ja aineisto hävitettiin asianmukaisesti, kun tutkimus valmistui.

Aiheen arkaluontoisuudesta huolimatta saimme helposti vapaaehtoisia haastateltavia tutkimukseen. Jokaisella haastatellulla ohjaajalla oli aito halu kehittää omaa työtään ja saada kertoa haasteita aiheuttaneista ohjaustilanteista ja tekijöistä niiden taustalla. Haastattelut suoritettiin suurimmaksi osaksi haastateltavien työajalla iltapäivällä vuoronvaihdon aikaan, jolloin henkilökuntaa oli paikalla eniten. Ensihoitopalvelun osalta haastattelut tehtiin henkilöstön omalla suostumuksella heidän vapaa-ajallaan, ettei mahdollinen ensihoitotehtävä keskeyttäisi haastattelua. Jo tällä perusteella voidaan sanoa, että opiskelijoita ohjaavat työntekijät ovat omistautuneita työlleen ja heillä on aito halu kehittyä ohjaajina.

Tutkimuksen aikana olemme kehittyneet laadullisen tutkimuksen tekemisessä ja oivaltaneet opiskelijaohjauksen ongelmatilanteita sekä tekijöitä tilanteiden taustalla. Alkuvaiheessa tutkimukselle luomamme aikataulu oli liiankin tiukka ja se on elänyt useita kertoja tutkimuksen aikana. Vasta tutkimuksen loppuvaiheessa olemme alkaneet ymmärtää, miten paljon aikaa tällainen tutkimus ja sen eri vaiheet vaativat.

6.6 Ammatillinen kasvu

Omaa ammatillista kasvuamme pohdimme ammattikorkeakoulujen yhteisten osaamiskompetenssien näkökulmasta. Ammattikorkeakoulujen yhteiset osaamisen kompetenssit ovat yhteisiä kaikille ammattikorkeakoulusta valmistuville opiskelijoille, riippumatta työpaikasta ja erikoistumisalasta. Ammatilliset kompetenssit jakaantuvat viiteen osa-alueeseen, jotka ovat: itsensä kehittäminen, eettinen osaaminen, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, kehittämistoiminnan osaaminen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen ja kansainvälisyysosaaminen. (Eriksson, Korhonen, Merasto ja Moisio. 2015, 11-15.)

Itsensä kehittämisen osaamisalueen mukaisesti ammattikorkeakoulusta valmistuvan opiskelijan tulisi osata arvioida omaa osaamistaan, määritellä oman osaamisensa kehittämistarpeita ja tunnistaa omat oppimistapansa sekä kyetä oppimiseen ja oppimisen jakamiseen yhteistyössä työskentelyorganisaation muiden jäsenten kanssa. Tämän lisäksi opiskelijan tulisi kyetä toimimaan muutoksissa ja organisoimaan omaa toimintaansa samalla kehittäen sitä. (Eriksson ym. 2015, 14.)

Itsensä kehittämisen osa-alueelta opimme tutkimuksen aikana eniten oman toimintamme organisoinnista ja suunnittelusta. Aluksi ehkä liian tiukaksi tehty tutkimusaikataulu muokkautui tutkimuksen edetessä realistisemmaksi, kun tutkimuksen koko laajuus alkoi hahmottua. Mikäli aikataulu olisi luotu jo alkuvaiheessa väljemmäksi, oman toiminnan organisointi olisi ollut helpompaa ja sujuvampaa. Osaamme kuitenkin huomioida tämän jatkossa, mikäli teemme joskus samankaltaista tutkimusta.

Eettisen toiminnan osaamisalueen vaatimukseen kuuluu, että opiskelija osaa soveltaa oman alansa ammattieettisiä periaatteita ja arvoperustaa omassa toiminnassaan. Ammattieettisiin periaatteisiin kuuluu kyky ottaa vastuu omasta toiminnastaan ja toiminnan seurauksista. Tähän liittyy myös toisten ihmisten, kuten asiakkaiden ja kollegoiden huomioiminen tasavertaisina ihmisinä. (Eriksson ym. 2015, 15.)

Eettinen osaamisemme kehittyi etenkin tutkimuseettisen osaamisen muodossa. Kummallakaan tutkijalla ei ollut aikaisempaa kokemusta tutkimuksen tekemisestä, joten tutkimuseettiset näkökohdat olivat molemmille uusia asioita. Eettinen toiminta itsessään ei tuottanut tutkijoille vaikeuksia. Pysyimme pitämään kiinni haastateltavien kanssa sovitusta aikatauluista ja pystyimme säilyttämään haastateltavien anonymiteetin tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Myöskään haastattelumateriaali ei missään vaiheessa päätynyt ulkopuolisten tietoon.

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen korostuvat tämän hetken muuttuvassa yhteiskunnassa. Viestinnän osaamiseen kuuluu toisten ihmisten kuuntelemisen lisäksi myös suullinen, kirjallinen ja visuaalinen asioiden esittäminen käyttäen erilaisia viestintätyylejä. Viestintä ja vuorovaikutus ovat oleellinen osa työryhmän toimintaa, johon valmistuvan opiskelijan oletetaan omaavan riittävät valmiudet. Opiskelijan on valmistumisensa jälkeen kyettävä toimimaan osana moniammatillisia työryhmiä ja hyödyntäen työssä tarvittavaa tieto- ja viestintäteknikkaa. (Eriksson ym. 2015, 15.)

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen korostui tämän tutkimuksen yhteydessä, koska kyseessä oli teemahaastatteluihin pohjautuva laadullinen tutkimus. Yhteistyö työn tilaajan kanssa oli alusta lähtien vaivatonta ja esimerkiksi henkilöiden tavoittamisessa ei ollut vaikeuksia.

Viestintä tilaajan kanssa tapahtui pääasiassa sähköpostin välityksellä. Etenkin vuorovaikutus oli merkittävässä roolissa itse haastattelutilanteissa. Koemme, että haastatteluissa vallitsi tutkijoiden ja haastateltavien välillä myönteinen, toisiamme kunnioittava ja luottavainen ilmapiiri.

Kirjallista viestintää tapahtui koko tutkimuksen ajan aina aihekuvauksesta ja tutkimussuunnitelmasta loppuraporttiin. Loppuraporttivaiheessa oppimista tapahtui eniten tiedon haussa ja lähteiden kriittisessä tarkastelussa. Tutkimuksessamme käyttämämme lähteet ovat osittain vanhoja (n. 10 vuotta), mutta toisaalta pystyimme peilaamaan oman tutkimuksemme tuloksia vanhempaan tutkimusaineistoon ja toteamaan, että opiskelijaohjauksessa on edelleen samansuuntaisia haasteita ja kehittämistarpeita kuin kymmenen vuotta sitten.

Nykypäivän työelämä vaatii työntekijältä jatkuvaa itsensä kehittämistä ja kykyä tulkita kriittisesti tietoa ja hahmottaa suurempia kokonaisuuksia. Ammattikorkeakoulusta valmistuvalta opiskelijalta odotetaan tiedon hakemisen ja tulkitsen lisäksi kykyä toteuttaa pienimuotoisia tutkimus- ja kehittämishankkeita. Kehittämistoiminnan osaamiseen katsotaan kuuluvan myös toiminta erilaisissa projekteissa oman alansa asiantuntijana. (Eriksson ym. 2015, 15.)

Kehittämistoiminnan osa-alueella opimme tutkimustoiminnan perusteita ja menetelmiä sekä niiden soveltamista käytännön tutkimustyössä. Kuten aikaisemmin kerroimme, ei kumpikaan opinnäytetyön tekijöistä ole aikaisemmin tehnyt tällaista tutkimustyötä, joten kaikki tieto mm. tutkimuksen vaiheista ja tutkimustyön menetelmistä oli meille uutta. Jatkossa tämän tyyppisen tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen onnistuisi helpommin ja sujuvammin.

Organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen alueella opiskelijan odotetaan valmistumisensa jälkeen kykenevän pohtimaan oman alansa organisaatioiden yhteiskunnallisia ja taloudellisia merkityksiä. Lisäksi opiskelijan odotetaan tietävän oman alansa yhteiskunnalliset vaikuttamismahdollisuudet alan kehittämiseen liittyen. Oman työskentelyorganisaation tunteminen ja johtamistoiminnan ymmärtäminen kuuluvat myös organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisen edellyttämiin valmiuksiin. (Eriksson ym. 2015, 15.)

Organisaatio- ja yhteiskuntaosaamisemme kehittyi lähinnä organisaation tuntemuksena. Perehdyimme tutkimuksen aikana KYSin päivystyspoliklinikan ja ensihoitopalvelun toimintaan opiskelijaohjaajan näkökulmasta. Tutkimuksen aikana pääsimme myös verkostoitumaan organisaatioiden välisessä opiskelijaohjaustyössä. Tällä tarkoitamme sitä, että tulevaisuudessa työelämässä tunnemme oman organisaatiomme opiskelijaohjaustoiminnan lisäksi myös yhteistyökumppaneidemme vastaavaa toimintaa. Tämä työ tukee myös omaa ammatillista kasvuamme, koska tulemme suurella todennäköisyydellä toimimaan valmistuttuamme opiskelijaohjaajina omilla työpaikoillamme tai muuten olemaan yhteistyössä alamme oppilaitosten kanssa, sillä opiskelijaohjaus kuuluu olennaisena osana mihin tahansa sosiaali- ja terveysalan työhön.

Valmistuvan ammattikorkeakouluopiskelijan oletetaan hallitsevan omaan ammattialaansa liittyvän viestinnän suullisesti ja kirjallisesti vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Vieraskielisen suullisen ja kirjallisen viestinnän lisäksi opiskelijan oletetaan osaavan etsiä omaan ammattialaansa liittyvää tietoa kansainvälisistä lähteistä ja osata tulkita tietoa kriittisesti. (Eriksson ym. 2015, 15.)

Kansainvälisyysosaamisessa kielitaitomme oli ajoittain koetuksella. Kansainvälisten tietolähteiden etsiminen ja lukeminen oli hidasta ja haastavaa. Kielitaitomme kuitenkin kehittyi tutkimuksen edetessä ja opimme hakemaan sekä tulkitsemaan ammattimme kansainvälisiä tietolähteitä.

Kokonaisuudessaan voimme kuitenkin todeta, että tämä tutkimus on kehittänyt kykyämme hakea tietoa tieteellisten tutkimusten kautta. Tiedonhaun lisäksi olemme harjaantuneet tutkimuksen tekemisessä ja kriittisessä lähteiden käytössä. Mitään suurempia vaikeuksia emme tutkimuksen aikana kohdanneet ja itse tutkimus sekä raportointi sujuivat melko vaivattomasti.

LÄHTEET

- AMMATTIKORKEAKOULULAKI 932/2014. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 2019-04-09.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>
- DE TOBEL, D., HUYPRECHT, S., LOECKX, W., MISTIAEN W. ja QUAEYHAEGENS, Y. 2011. Mentoring in nursing education: Perceived characteristics of mentors and the consequences of mentorship. [digilehti nro. 31], 275-277. [viitattu 2019-04-12.] Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pub-med/21074908>
- ELLER, L., FEURER, S. ja LEV, A. 2014. Key components of an effective mentoring relationship: A qualitative study. Nurse education today [digilehti nro. 34], 817-818. [viitattu 2019-04-12.] Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0260691713002724?via%3Dihub>
- ESKOLA, J. ja SUORANTA, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 208-210, 216-217.
- ERIKSSON, E., KORHONEN, T., MERASTO, M., MOISIO, E-L. 2015. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen – Sairaanhoidajakoulutuksen tulevaisuus- hanke. Porvoo: Ammattikorkeakoulujen terveysalan verkosto ja Suomen sairaanhoidajaliitto ry. [viitattu 2019-04-09.] Saatavissa: <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2015/09/Sairaanhoitajan-ammattillinen-osaaminen.pdf>
- GIDMAN, J., MUBEEZI, M. 2017. Mentoring student nurses in Uganda: A phenomenological study of mentors' perceptions of their own knowledge and skills. Nurse education in practice [digilehti nro. 26], 97-99. [viitattu 2019-04-12.] Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/318767746_Mentoring_student_nurses_in_Uganda_A_phenomenological_study_of_mentors'_perceptions_of_their_own_knowledge_and_skills
- HEINONEN, N. 2009. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu, Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2018-04-27.] Saatavissa: https://portal.savonia.fi/amk/sites/default/files/pdf/tutustu_savoniaan/oha/STM_2003%20suositus%20harjoittelu%20terveysalalla.pdf
- HIRSJÄRVI, S. ja HURME, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 34, 59.
- HIRSJÄRVI, S., REMES, P. ja SAJAVAARA, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi, 23-24, 164.
- JUVONEN, S. 2017. Opiskelijaohjaus ohjaajan näkökulmasta ohjatussa harjoittelussa. Oulu: kirjallisuuskatsaus, kandidaatin tutkielma. Oulun yliopisto. [viitattu 2019-04-12.] Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201801031002.pdf>
- JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO. 2014. Tutkimuksen toteuttaminen. Jyväskylä. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. [viitattu 2019-04-28] Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkujatutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen#aineiston-hankinta-aineiston-analyysi>
- JÄÄSKELÄINEN, L. 2009. Sairaanhoidaja opiskelijan käytännön harjoittelun ohjaajana. Tampere: Pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos. [viitattu 2018-02-13.] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80663/gradu03611.pdf>

KAJANDER, S. 2007. Sairaanhoidajaopiskelijoiden arvioita ohjatun harjoittelun laadusta ja QPL- mitarin arviointia. Kuopio: Pro gradu- tutkielma. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, hoitotieteen laitos. [viitattu 2018-02-13.] Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090006/urn_nbn_fi_uef-20090006.pdf

KANKKUNEN, P. ja VEHVILÄINEN-JULKUNEN, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 165-166.

KARJALAINEN, K. 2016. Haastavat opiskelijaohjaustilanteet. Oulu: Kandidaatin tutkielma. Oulun yliopisto, Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen tutkimusyksikkö. [viitattu 2018-02-13.] Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201701031003.pdf>

KUMPULAINEN, R. 2017. Terveysalan opiskelijoiden kokemukset kliinisestä harjoittelusta. Jyväskylä: Opinnäytetyö. Jyväskylän ylempi ammattikorkeakoulu. [viitattu 2019-04-29.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140010/Kumpulainen_Riikka.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y

LUOJUS, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli – ohjaajien näkökulma. Tampere: Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta. [viitattu 2018-02-13]. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66696/978-951-44-8315-8.pdf?sequence>

MYKRÄ, T. 2007. Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä – Opiskelijan ohjaaminen ja arviointi työpaikalla. Vammala: Educa-Instituutti oy. [viitattu 2019-04-09]. Saatavissa: <https://docplayer.fi/7959409-Tyopaikkaohjaaja-oppimisen-edistajana.html>

OPETUSMINISTERIÖ 2006. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006 [verkkojulkaisu] 24. [viitattu 2019-04-09]. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80112/tr24.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

OPISKELIJAHOJAUKSEN LAATUSUOSITUKSET 2017. [viitattu 2019-04-18].

Saatavissa: https://kho-kliiniset-hoitotyon-opettajat.webnode.fi/_files/200000088-4ad314bcde/Hoitoty%C3%B6n_Laatusuositukset.pdf

POHJOIS-SAVON SAIRAANHOITOPIIRI 2017. Hoitotyön johtoryhmä. Kuopion yliopistollisen sairaalan magneettisairaalamalli. Hoitotyön tavoite- ja toimintaohjelma vuosille 2017-2022 [verkkojulkaisu]. [viitattu: 2018-02-13] Saatavissa: <https://www.pssh.fi/documents/7796350/7876645/Hoitoty%C3%B6n+toimintaohjelma+2017-2022.pdf/4eaa5e68-cd7c-417d-83d5-6e4406c1ebff>

POHJOIS-SAVON SAIRAANHOITOPIIRI 2018 a. Hoitotyön opetus. [viitattu: 2018-02-13]. Saatavissa: <https://www.pssh.fi/opetus/hoitotyon-opetus>

POHJOIS-SAVON SAIRAANHOITOPIIRI 2018 b. Opetus. [viitattu: 2019-04-28]. Saatavissa: <https://www.pssh.fi/opetus/opetus-kysissa>

POIKKEUS, T. 2018-03-29. Osastonhoitaja, Kuopion yliopistollinen sairaala, ensihoitopalvelut. [Sähköpostikeskustelu.] Kuopio.

ROMPPANEN, M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Kuopio: Akateeminen väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto, hoitotieteen laitos. [viitattu 2019-04-09]. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0570-3/urn_isbn_978-952-61-0570-3.pdf

RUUSUVUORI, J. HYVÄRINEN, M. ja NIKANDER, P. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 437-438.

SAARIKOSKI, M., LUOJUS K., TAAM-UKKONEN M., TARR T., MERETOJA R. 2013. Terveysalan opiskelijoiden käsitykset opettajan roolista harjoittelun ohjauksessa. [viitattu 2019-04-29.] Saatavissa: <https://uasjournal.fi/tutkimus-innovaatiot/terveysalan-opiskelijoiden-kasitykset-opettajan-roolista-harjoittelun-ohjauksessa/>

SAVON AMMATTIOPISTO SAKKY, 2015. Ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelma. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja. [viitattu 2019-04-26]. Saatavissa: <https://www.sakky.fi/sites/default/files/Tiedostot/Sosiaali-%20ja%20terveysalan%20perustutkinto%20opetussuunnitelma%202015.pdf>

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU, 2017. Opetussuunnitelmat. Ensihoitajan tutkinto-ohjelma, opintojaksotaulukko. [viitattu 2019-04-22]. Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KS&krtid=1095&tab=6>

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU, 2017. Opetussuunnitelmat. Sairaanhoidajan tutkinto-ohjelma, opintojaksotaulukko. [viitattu 2019-04-22]. Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KS&krtid=1158&tab=6>

VIRMAJOKI, A. 2010. Hoitotyön opettaja ohjatussa harjoittelussa – sairaanhoitajaopiskelijoiden näkemyksiä. Turku: Pro gradu- tutkielma. Turun yliopisto, hoitotieteen laitos. [viitattu: 2018-02-13]. Saatavissa: https://www.utu.fi/fi/yksikot/med/yksikot/hoitotiede/julkaisut/Documents/abstraktit_2010/virmajoki.pdf

LIITE 1: HAASTATTELUTEEMAT

1. Millaiset opiskelijaohjaustilanteet koetaan haastavina KYSan päivystyspoliklinikalla ja ensihoitopalvelussa?

- Millaisia haasteellisia opiskelijaohjaustilanteita olet työssäsi kohdannut?
- Mikä tilanteista on tehnyt haastavia?

2. Miten haastavat opiskelijaohjaustilanteet voitaisiin ehkäistä?

- Puututtiinko tilanteisiin millään tavalla? Kuka tai mikä taho?
- Oltaisiinko tilanne voitu ehkäistä jollain tavalla? Miten?
- Millaista koulutusta tai ohjausta toivoisit opiskelijaohjaukseen työnantajan taholta?

3. Millä keinoilla haastavista ohjaustilanteista on selvitty?

- Millä keinoilla tilanne ratkaistiin?

LIITE 2: SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN

Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet klinisen hoitotyön opiskelijaohjaajien kokemana

Minulle on kerrottu sekä kirjallisesti, että suullisesti opinnäytetyöstä, jonka tarkoituksena on kartoittaa opiskelijaohjaukseen liittyviä ongelmia. Olen saanut mahdollisuuden esittää kysymyksiä opinnäytetyön tekijöille ja ymmärrän, että osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus kieltäytyä osallistumisesta, milloin tahansa, syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että kaikki tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja vastauksiani ei tulla yksilöimään.

Paikka ja aika: _____ . _____. _____.2018

_____
Haastateltavan allekirjoitus

_____
Nimenselvennys

Opinnäytetyön tekijät

_____
Emilia Puolamäki

_____
Vesa Nyman

LIITE 3: SAATEKIRJE

Hyvä päivystyksen / ensihoidon työntekijä!

Onko sinulla kokemuksia haasteellisista opiskelijaohjaustilanteista?

Olemme neljännen vuoden ensihoitajaopiskelijoita Savonia ammattikorkeakoulusta.

Teemme opinnäytetyönämme tutkimusta **haasteellisista opiskelijaohjaustilanteista ohjaajien kokemana**. Työn tilaajana on KYSin Hoitotyön kehittämis-, opetus- ja tutkimusosaamiskeskus, joka haluaa selvittää opiskelijaohjaustilanteiden ongelmakohdat ohjaajien näkökulmasta. Tutkimus kohdistetaan akuuttihoitotyössä työskenteleviin opiskelijaohjaajiin ja on rajattu tarkemmin päivystyspoliklinikan sekä ensihoitopalveluiden työntekijöihin. Keskeisimpinä kysymyksinä ovat mm. millaiset ohjaustilanteet koetaan haastavina, mitkä tekijät aiheuttavat haasteellisia ohjaustilanteita ja olisivatko ne olleet ennakoitavissa/estettävissä. Työn tavoitteena on kehittää kliinisen harjoittelun ohjaajien ohjauskoulutusta KYSin päivystys- ja ensihoitotyössä.

Tutkimusmenetelmänä käytetään yksilöhaastattelua, johon tarvitsisimme 2-3 vapaaehtoista haastateltavaa kummastakin yksiköstä. Työ on laadullinen tutkimus, joten pyrimme pitämään haastateltavien määrän pienenä ja vastaavasti saamaan mahdollisimman paljon tutkimuksen kannalta hyvää aineistoa jokaiselta haastateltavalta. Kaikki haastateltavat pysyvät anonyymina. Etsimme haastateltaviksi jo muutamia vuosia työskennelleitä ja useampia opiskelijoita ohjanneita lähi- ja sairaanhoitaja. Haluaisimme saada Sinulta tietoa nimenomaan haasteellisilta tuntuneista opiskelijaohjaustilanteista ja siitä, miten tilanteet ovat ratkenneet. Haastatteluun varataan aikaa noin 30-60 minuuttia. Vapaaehtoiset haastateltavat voivat ilmoittautua suoraan allekirjoittaneille. Haastattelut pyritään tekemään lokamarraskuun 2018 aikana.

Vesa Nyman ja Emilia Puolamäki